



ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - ODDĚLENÍ LIBEREC
STATISTICKÝ ÚŘAD SVOBODNÉ ZEMĚ SASKO KAMENZ
VOJVODSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD JELENIA GÓRA

MĚSTA V EUROREGIONU NEISSE - NISA - NYSA



BAUTZEN



ZGORZELEC



JABLONEC N. NISOU

**ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - ODDĚLENÍ LIBEREC
STATISTICKÝ ÚŘAD SVOBODNÉ ZEMĚ SASKO KAMENZ
VOJVODSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD JELENIA GÓRA**

**MĚSTA V EUROREGIONU
NEISSE - NISA - NYSA**

JABLONEC N. NISOU - BAUTZEN - ZGORZELEC



Liberec - leden 1998

OBSAH

	Jablonec n. Nisou	Bautzen	Zgorzelec
Úvodní slovo.....	4	4	4
Organizační uspořádání úřadu města.....	10	36	52
Historie města	11	37	53
Geografické prostředí - dopravní spojení	13	38	56
Demografie a trh práce.....	15	40	57
Hospodářství - bytová výstavba	18	40	58
Zdravotnictví a sociální péče	20	42	60
Školství	20	42	61
Kultura a sport.....	22	43	62
Turistický ruch a rekreace.....	23	44	63
Životní prostředí.....	25	45	63
Hlavní rozvojové záměry města	27	(40)	64
Důležité adresy pro návštěvníky města	28	46	66
 Tabulky:			
Základní statistické údaje za města.....	69	69	69

Mapy:

Euroregion NEISSE - NISA - NYSA	6
Jablonec nad Nisou	8
Bautzen	34
Zgorzelec	50

Úvodní slovo

Přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou, Polskem a Německem na komunální úrovni v euroregionu „Neisse - Nisa - Nysa“, která zasahuje do kulturních, sociálních, hospodářských a v neposlední řadě infrastrukturálních oblastí, vede ke stálé potřebě vzájemné informovanosti. Informace se stávají základnou pro komunikaci, porozumění a poznání. Proto roste poptávka po materiálech, publikacích, které srozumitelným způsobem přináší aktuální a zajímavé údaje z euroregionu a přispívají tak k vzájemnému poznání. Mezi takové lze zařadit i statistické publikace přinášející údaje o vybraných městech.

Předkládaná publikace obsahuje srovnání měst Jablonec nad Nisou - Zgorzelec - Bautzen. Je tak dalším pokračováním monografického cyklu o městech euroregionu „Neisse - Nisa - Nysa“, započatého srovnáním měst Liberec - Görlitz - Jelenia Góra a následovně měst Hrádek nad Nisou - Bagatynia - Zittau.

Tato publikace vznikla opět na základě úzké spolupráce Českého statistického úřadu - oddělení Liberec, Vojvodského statistického úřadu Jelenia Góra a Zemského statistického úřadu svobodné země Sasko v Kamenz, když koncepci pro toto vydání vypracovala polská strana. Kromě uvedených statistických úřadů se na přípravě jednotlivých materiálů podílelo oddělení Českého statistického úřadu a Městský úřad v Jablonci nad Nisou stejně jako městská správa Bautzen.

Publikace sestává opět ze dvou částí. V první části jsou s ohledem na historické a geografické skutečnosti načrtnuty základní oblasti života měst Jablonec nad Nisou, Zgorzelec a Bautzen, jakož i jejich současný vývoj: obyvatelstvo a trh práce, hospodářství a doprava, ochrana životního prostředí, zdravotnictví a sociální péče, školství a výchova, turistický ruch a sport. Ve druhé části jsou pak v tabulkách seřazeny důležité statistické informace vztahující se k jednotlivým městům. Údaje se váží, pokud není v poznámkách uvedeno jinak, k roku 1996.

Výběr údajů pro vzájemné srovnání měst do tabulkové části je vždy velmi obtížný. Důvodem jsou odlišnosti statistických systémů zúčastněných zemí, ve kterých je třeba hledat společné ukazatele.

Věříme, že toto vydání, vycházející současně česky, polsky a německy, splní svou úlohu informačního pramene o městech Jablonec nad Nisou, Zgorzelec a Bautzen a že současně ukáže, čím jsou si města podobná a čím se odlišují.

Přejeme si, aby tato publikace přispěla k prohloubení vzájemného porozumění.

Ladislav Knap

ředitel Českého statistického úřadu - oddělení Liberec

Ulrich Eichler

*zástupce prezidenta Zemského statistického úřadu svobodné země Sasko v
Kamenz*

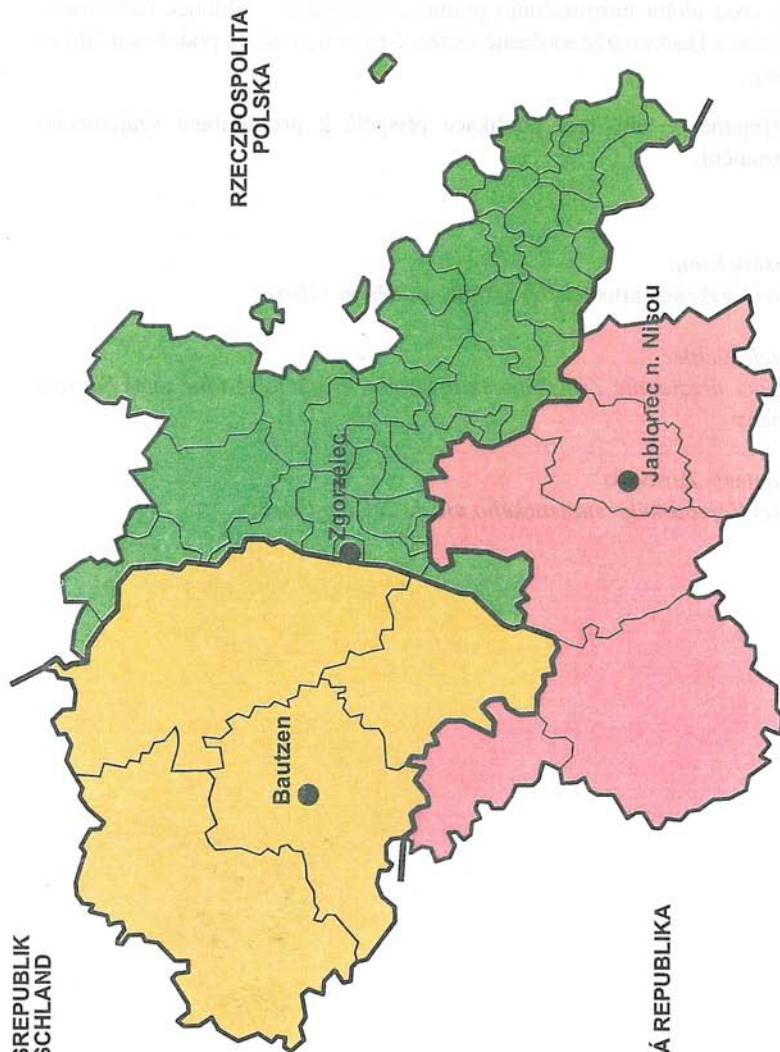
Kazimierz Żurawski

ředitel Vojvodského statistického úřadu Jelenia Góra

BUNDESREPUBLIK
DEUTSCHLAND

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

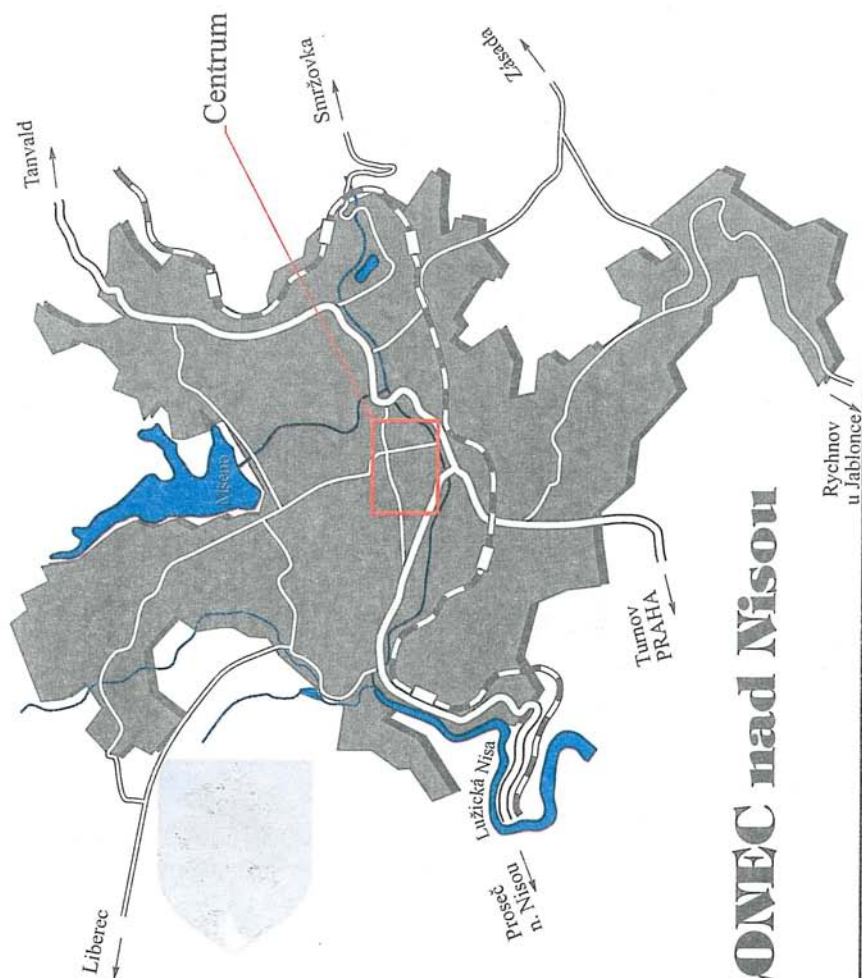
ČESKÁ REPUBLIKA



Euroregion Neisse - Nisa - Nysa









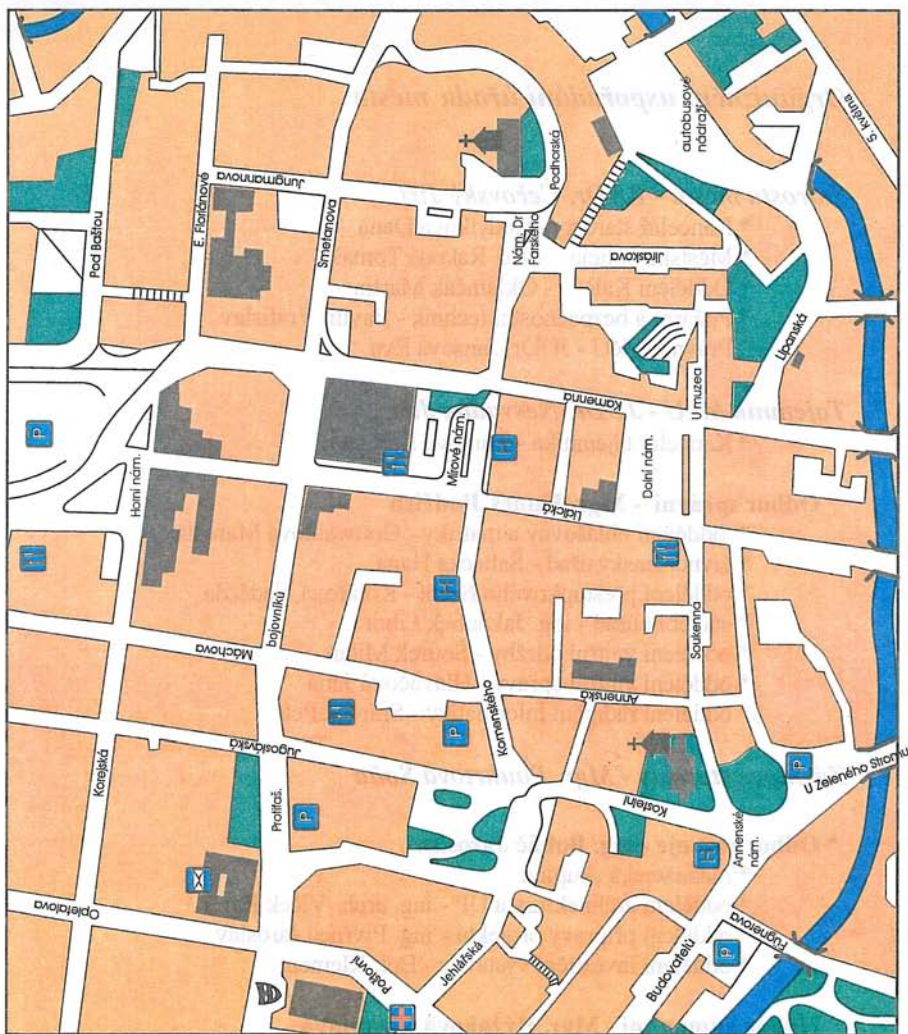
Jablonec nad Nisou



JABLONEC nad Nisou

JABLONEC n. Nisou Centrum

-  Hotel
-  Parkoviště
-  Restaurace
-  Nemocnice
-  Kostel
-  Divadlo



Organizační uspořádání úřadu města

Starosta města - RNDr. Čerovský Jiří

- * Kancelář starosty - Kodytková Dana
- * Městská policie - Bc. Rakouš Tomáš
- * Oddělení KaR - Oklamčák Martin
- * Požární a bezpečnostní technik - Pavlín Vratislav
- * Právník MěÚ - JUDr. Jansová Eva

Tajemník MěÚ - JUDr. Nesvadba Jiří

- * Kancelář tajemníka - Tůmová Kristýna

*** Odbor správní - Mgr. Kuneš Jindřich**

- * oddělení ohlašovny a matriky - Gottwaldová Marcela
- * živnostenský úřad - Šabacká Hana
- * oddělení přestupkového řízení - Kolářová Naděžda
- * stavební úřad - ing. Jakoubek Libor
- * oddělení vnitřní údržby - Šourek Milan
- * oddělení vnitřní správy - Hlaváčová Jana
- * oddělení radniční informatiky - Smrček Petr

Zástupce starosty - Mgr. Paukrtová Soňa

*** Odbor rozvoje - ing. Boháč Jaroslav**

- * manažerská skupina
- * oddělení architektury a ÚP - ing. arch. Vlček Karel
- * oddělení přípravy projektů - ing. Pivrnec Jaroslav
- * oddělení investiční výstavby - Bok Klement

*** Odbor humanitní - Mgr. Rýžáková Miroslava**

- * oddělení školství, kultury a sportu - Mgr. Květová Zdeňka
- * oddělení bytů a zdravotnictví - Segeňová Zdeňka
- * oddělení sociálních dávek - Mgr. Horáček Petr
- * oddělení vnější informační středisko - Mgr. Fajxová Dana

Zástupce starosty - ing. Louda Radovan

*** Odbor technický - ing. Zemín Vladimír**

- * oddělení životního prostředí - ing. Habrda Kristián
- * dopravní a silniční úřad - ing. Saal Vladimír
- * oddělení hospodářs. správy a údržby majetku - ing. Horáček Jaromír
- * oddělení technické obsluhy - ing. Šimůnková Jana

*** Odbor financí a majetku - ing. Hladík Milan**

- * oddělení rozpočtu a příjmů - Václavíková Jana
- * oddělení ekonomických informací - Kubáčková Marie
- * oddělení majetko právní - Mgr. Hruška Zdeněk

Historie města

Okresní město Jablonec nad Nisou je po Liberci druhým největším městem v české části Euroregionu NISA. Jeho vznik, vývoj a rozmach je spjat se vznikem, vývojem a rozmachem sklářské a především bižuterní výroby, díky které se stal světově proslulým pojmem.

V historických pramenech je Jablonec připomínán coby ves již v r. 1356, na městys byl povýšen r. 1808 s právem konání dvou výročních trhů a jednoho trhu týdenního. Povýšení na město se mu pak dostalo rozhodnutím rakouského císaře Františka Josefa I. z 28.března 1866, nicméně stvrzovací listina se znakovým privilegiem byla vydána ve Vídni až 7.prosince 1906. Jablonec tak získal právo prezentovat se vlastním městským znakem, jemuž dominuje jabloň s jablky.

V procesu vývoje od zapomenuté horské vsi k městu proslulému bižuterní výrobou a obchodem se všemi kontinenty se střídaly úpadky a prudký rozvoj, bohatství a chudoba, krize a konjunktury. Husitské bouře a války Jiřího z Poděbrad s odbojnými lužickými městy postihly i tehdy českou farní ves. Už v r. 1469 ji vypálila žoldnéřská lužická vojska a jedinou památkou na české osídlení zůstala jabloň na křižovatce horských cest, která vešla do povědomí pozdějších německých obyvatel. Podruhé byl Jablonec vypálen za třicetileté války r. 1643.

Výborná poloha Jablonce poblíž bohatého Liberce a Žitavy, jakož i okolní husté lesy, předznamenávají zájem o horskou ves. Na prahu 16. století

přicházejí do hor sklářské hutnické rodiny z Lužických a ze saské strany Krušných hor. 17. století ovládá vzedmutá vlna nového sklářského díla, tzv. norinberského či benátského, později slavného "jabloneckého zboží". 60. a 70. léta 18. století ukazují, že podněty a poptávka zahraničního trhu zůstanou natrvalo rozhodujícím faktorem rozvoje pozdějšího jabloneckého průmyslu.

V prvních letech 19. století sílí koncentrace výroby a obchodu. Roste počet obyvatel a domů. Jablonec vykazuje 2 254 obyvatel ve 435 převážně dřevěných domcích, v roce povýšení na město již 5 350 usedlíků a 593 domů, v r. 1890 pak jejich dvojnásobek a trojnásobek obyvatel. V r. 1914 má Jablonec již 32 894 obyvatel a 2 263 domů.

K modernizaci spojení města s blízkým zázemím i vzdálenou cizinou slouží tzv. Krkonošská silnice (1849) a železniční tratě (1859, 1875, 1886), které spolu s městskou elektrickou dráhou (1900) zlevňují dopravu uhlí a surovin. Je vybudována plynárna (pro pasířské práce) a městská elektrárna. Na prahu 20. století představuje Jablonec reprezentační metropoli bižuterie, střed obrovské rozptýlené manufaktury tisíců samostatných výrobců a domácích dělníků se stovkami exportních firem. V r. 1911 odvedli jablonečtí podnikatelé zdejšímu bernímu úřadu na daních tolik, kolik odvedla celá korunní země tehdejší monarchie - Dalmácie.

Změny, ke kterým došlo po I. světové válce ve světě, měly pro jabloneckou výrobu nepříznivý dopad. Oživila ji až krátká hospodářská konjunktura v polovině 20. let, avšak hned poté ji utlumila všeobecná hospodářská krize a po připojení československého pohraničí k řiši ji na další léta potlačila přestavba na válečný průmysl.

Po opětovém začlenění pohraničí do ČSR po osvobození v r. 1945 začíná i Jablonec specifickou živelnou etapu svých dějin. Veškerá správa přechází do českých rukou, na místa odsunutých Němců přicházejí noví osadníci, kteří se snaží pokračovat v tradiční sklářské a bižuterní výrobě. Dochází ke znárodnění většího bižuterního průmyslu, po roce 1948 k likvidaci drobných živností, k budování komunálů a družstev. Začlenění republiky do socialistického tábora vede k posilování těžkého průmyslu. Výstavbou podniků Liaz a Autobrzdý se do Jablonce soustřeďuje výroba autobusů, nákladních automobilů a jejich příslušenství. Teprve po r. 1954 se dostává pozornosti spotřebnímu průmyslu a tedy i bižuternímu, který je schopen produkovat devizy. Na březích jablonecké přehrady vyrůstají nové budovy Jablonexu či Bižuterie, rostou sídliště panelových domů, roste však i pocit odcizení jejich obyvatel.

Po listopadu 1989 se situace pozvolna mění. Mnohasetletá tradice úspěšné výroby se opět stává zdrojem sebedůvěry obyvatel města. Na ni navazují v současnosti desítky malých firem i velkých akciových společností. Město je sídlem poboček většiny významných bank, od r. 1993 je také sídlem jediné mincovny ve státě - České mincovny a.s. Bižuterie. Město ze sebe setřásá to z dědictví minulosti, co je tíží a navazuje na to lepší ze své historie.

Geografické prostředí - dopravní spojení

Samotná poloha předurčuje město Jablonec n.N. k turistickému a sportovnímu využití. Město se rozkládá v průměrné nadmořské výšce 500 m n.m. v kotlině mezi výběžky Jizerských hor a Černostudničního hřebene. Podhorský ráz města dokresluje blízkost Lužických hor na jihozápadě a Krkonoš na severovýchodě města. Jižním směrem je dále blízký přístup do Českého ráje.

Klimatické podmínky vycházejí právě z podhorské polohy města. Podnebí je zde horské a drsné, průměrná denní teplota vzduchu činí v dlouhodobém měření 5,5 °C a vydatné každoroční srážky se pohybují 1100 - 1200 mm. Specifickým faktorem zdejšího klimatu je také nižší počet slunečních dnů a naopak vyšší počet dnů se sněhovou pokrývkou během roku než v okolních regionech a celé republice.

Město se rozkládá na výměře 31 km² a z této rozlohy připadá 70 % na nezemědělskou půdu a pouze 30 % tvoří půda zemědělská. Výrazné zastoupení v katastru města má lesní půda, která představuje 54 % výměry nezemědělské půdy a současně 38 % celkové rozlohy města. Ve struktuře zemědělské půdy převažují podílem téměř 53 % louky a pastviny, kdežto na ornou půdu připadá jen 17 %.

Administrativní území města je členěno na 8 čtvrtí, které respektují hranice katastrů původních obcí a sledují hranice urbanistických obvodů, kterých je ve městě 58. Výhledově se připravuje členění města na 17 čtvrtí. Každá čtvrť by přirozeným způsobem sjednocovala dané území a měla by své centrum místního významu.

Město Jablonec n. N. je typické svou prostorovou strukturou zástavby, která se rozkládá jednak v samotném jádru a také v okrajových částech na zajímavém terénu, který však svým charakterem částečně omezuje jeho

využití. Malá rozloha skutečně městských intenzivních prostor v jádru města ostře kontrastuje s okolní rozvolněnou sídlištní panelovou zástavbou bez dostatečného zastoupení vzrostlé zeleně. Vedle lesnatých hřebenů v blízkém okolí města je pro Jablonec n. N. charakteristická rozsáhlá vodní plocha jablonecké přehrady v intravilánu města.

Dopravní spojení

Jablonec nad Nisou se nachází v jádrovém území Liberecké sídelní regionální aglomerace a má velice živou vazbu na Liberec především v pohybu obyvatelstva. Rychlé spojení těchto měst umožňuje linka tramvajové dráhy, která je na této trati v provozu od roku 1956.

Ve městě je v provozu 14 linek městské autobusové dopravy, které zajišťují jednak přepravu v samotném městě, ale i spojení centra s okolními samostatnými obcemi. V roce 1996 využilo této dopravy více než 8 mil. cestujících.

Hlavní silniční tah procházející Jabloncem n. N. ve směru od Liberce na Tanvald a Harrachov má označení I / 14. Tato silnice je značně zatížena, neboť zajišťuje nákladní automobilovou přepravu ze západního směru na hraniční přechod Harrachov do Polské republiky a také silnou osobní rekreační dopravu. Především v zimní sezóně je silnice často zaplněna domácími i zahraničními turisty směřujícími do Krkonoš. V budoucnu by však tato trasa měla sloužit převážně turistickému ruchu a tranzitní kamionová přeprava bude převedena na nově koncipovanou E65 Szczecin - Hradec Králové. Rovněž západní napojení Jablonce n. N. na projektovanou dálkovou silnici E35 směr Liberec bude znamenat odlehčení silničnímu dopravnímu systému ve vnitřním městě.

Výstavba první železnice v roce 1859 umožnila živější spojení Jablonce n. N. s okolním světem i další rozvoj průmyslové výroby. Dnešní lokální železniční trať Liberec - Tanvald je využívána především pro osobní intervalovou (pravidelnou) dopravu a pro tyto účely bude provozována i dále. Bylo by však žádoucí zintenzivnit i provoz nákladní dopravy.

Vzdálenost v km do vybraných center :

Česká republika - Liberec 15, Praha 104, Harrachov 31, Špindlerův Mlýn 69, Ústí n.L. 120

Polská republika - Jelenia Góra 56, Zgorzelec 65, Warszawa 517
Spolková republika Německo - Zittau 45, Görlitz 65, Bautzen 91,
Dresden 120.

Nejbližší hraniční přechody :

do SRN

Habartice - Zawidów (směr Görlitz) - pro pěší , osob., nákl.
automobily i autobusy
Hrádek n.N. - Porajów (směr Zittau) - pro pěší a osobní automobily
Hrádek n.N. - Zittau - železniční přechod

do Polské republiky

Harrachov - Jakuszyce pro osobní a nákladní automobilovou dopravu

V roce 1996 bylo na tomto přechodu odbaveno při vstupu i při výstupu z republiky více než 2 milióny osob. Počty osobních vozů se při vjezdu pohybovaly kolem 644 tisíc a při výjezdu kolem 632 tisíc. Autobusů na tomto přechodu projelo směrem do republiky 7 151 a směrem do Polska celkem 7 136. Počet nákladních automobilů dosáhl při vjezdu 14 353 a při výjezdu z republiky činil 18 137 vozů. Ve srovnání provozu s ostatními hraničními přechody do Polska se Harrachov v přepravě osob řadí na čtvrté místo, v počtu osobních vozů na šesté místo, v přejezdu autobusů na třetí místo a v provozu nákladní přepravy rovněž na čtvrté místo.

Demografie a trh práce

Město Jablonec nad Nisou mělo koncem roku 1996 celkem 46 219 obyvatel, z toho bylo 24 125 žen. Od roku 1960 se město rozrostlo o 10 103 obyvatel.

K podstatnému nárůstu počtu bydlících obyvatel Jablonce nad Nisou došlo především v letech 1970 - 1980, kdy v období tzv. populační vlny se rodilo velké množství dětí. Rozmach bytové výstavby a široká nabídka pracovních příležitostí vedly k přílivu obyvatel do města přistěhovaním. V časovém období 1980 - 1991 dynamika růstu počtu obyvatel poklesla. Přesto v tomto období počet obyvatel města narostl o téměř 3 800 osob.

V letech 1991 - 1996 byly zaznamenány ve srovnání s předchozími obdobími ve vývoji počtu obyvatel Jablonce nad Nisou, obdobně jako v celé

republiky, zcela odlišné trendy. V tomto období došlo k výraznému snižování počtu narozených dětí, k podstatnému poklesu sňatečnosti, k výraznému snížení počtu umělých přerušení těhotenství. Nelze rovněž opominout i vliv migrace. V posledních letech se více osob z města vystěhovalo než se naopak do Jablonce nad Nisou přistěhovalo.

Za celý rok 1996 se v Jablonci nad Nisou narodilo 454 dětí, což oproti roku 1990 představovalo pokles o 24,2 %. Čísla o porodnosti rovněž vypovídají o tom, že trvale klesá počet dětí narozených jako druhé či další v rodině. Nejvíce dětí se v roce 1996 narodilo matkám ve věku 23 - 26 let. V této věkové kategorii připadlo na 1000 žen 95 živě narozených dětí. Postupně se tak zvyšuje věk žen, které se stávají matkami prvního dítěte.

Méně dětí se rodí mimo jiné také z důvodu, že klesá počet sňatků. Jestliže v roce 1990 obyvatelé Jablonce uzavřeli 451 sňatků, v roce 1996 to bylo pouze 270. Hlavní příčinou je odkládání sňatků do vyššího věku snoubenců. Důvody jsou ekonomické, bytové, ale i širší možnosti mladých lidí cestovat do zahraničí, budovat si postavení, podnikat.

V opačném případě, a to u rozvodovosti, nedošlo v letech 1990 - 1996 k výraznému zlepšení. Počet rozvodů je stále vysoký. V roce 1996 bylo rozvedeno 224 jabloneckých manželství, tj. dokonce o 27,3 % více než v roce 1990.

Pokles počtu obyvatel města v posledních dvou letech ovlivnila přirozená měna (vyšší počet zemřelých nad narozenými) a rovněž záporné migrační saldo. Počty vystěhovalých v letech 1993 - 1996 převyšovaly počty přistěhovalých. Nejvyšší rozdíl byl zaznamenán v roce 1995.

Průměrný věk obyvatel města v roce 1996 činil 37 let a byl nižší než celookresní průměr. V produktivním věku (15 - 59 let) bylo 30 303 tj. 65,6 % všech obyvatel a jejich počet se zvýšil od sčítání lidu v roce 1991 o 3,6 %. Naopak nejmladších obyvatel ve věku předproduktivním (0 - 14 let) ubývá. Ke konci roku 1996 podíl této skupiny činil 18,0 %. Ve věku nad 60 let se nacházelo 16,4 % jablonecké populace. Na 100 osob produktivního věku tak připadlo téměř 53 osob ve věku neproduktivním.

Trh práce

Situace na trhu práce byla ve městě Jablonci nad Nisou, stejně jako v celém okrese, vždy příznivější než v okolních regionech. Tato skutečnost platí i v současné době, i když také zde dochází k pozvolnému, ale trvalému nárůstu nezaměstnanosti. Ke konci roku 1996 bylo ve městě evidováno 289 uchazečů

o práci, což bylo o téměř 44 % více než před dvěma lety. Mezi uchazeči o práci ve městě bylo 56 absolventů škol, tzn. 19 %, což je shodný podíl se zastoupením absolventů v počtu nezaměstnaných v okrese celkem. Počet uchazečů o práci ve městě představoval 48 % všech nezaměstnaných v okrese.

Poměrně nízkou nezaměstnanost v Jablonci nad Nisou dokumentuje i míra nezaměstnanosti, která z 0,8 % v roce 1994 vzrostla na 1,1 % v závěru roku 1996, přičemž za okres celkem tento ukazatel činil 1,2 %. Úroveň míry nezaměstnanosti patří v okrese Jablonec n.N. k nejnižším v České republice.

Pro evidovaný počet uchazečů o práci se koncem roku 1996 ve městě nabízelo 366 volných pracovních míst, takže na jedno místo připadlo v průměru 0,8 uchazeče.

Zaměstnanost obyvatel ve městě Jablonci nad Nisou byla vždy značná, což dokumentují především údaje ze sčítání lidu v roce 1991. Tehdejší počet 25 657 ekonomicky aktivních osob znamenal 93 % osob v produktivním věku a současně téměř 56 % bydlících obyvatel města. V případě mužů činil podíl ekonomicky aktivních na počtu mužů v produktivním věku 92 % a na jejich celkovém počtu téměř 59 %. Ekonomická aktivita žen ve vztahu k ženám v produktivním věku byla ještě vyšší než u mužů a činila 94 %, z celkového počtu žen ve městě bylo ekonomicky aktivních 53 %. Uvedená ekonomická aktivita osob v produktivním věku patřila k nejvyšším v celé republice.

Pro město Jablonec nad Nisou je charakteristická vysoká koncentrace průmyslu, a to především bižuterního, sklářského a strojírenského. Tomu odpovídá i struktura zaměstnanosti, když jednoznačně převažují pracovníci v odvětví průmyslu. Tato skutečnost zůstává v platnosti i přes výrazné společenské změny po roce 1990, naopak lze říci, že podíl zaměstnanosti v průmyslu se ještě mírně zvýšil. Stejně jako v celé společnosti i zde výrazně vzrostl počet osob věnujících se obchodní činnosti a také službám, především v oblasti turistického ruchu. Značný podíl ve struktuře zaměstnanosti zaujímá také školství, zdravotnictví a sociální péče. Vysoká zaměstnanost žen je zřetelná právě v těchto odvětvích, dále v obchodě, ale i v průmyslové výrobě bižuterie.

Hospodářství

Jablonec n. N. je znám jako průmyslové centrum severovýchodních Čech. Avšak hluboké tradice má i živnostenské podnikání, především v oblasti výroby skla a bižuterie. Zaregistrováno je téměř 7,5 tis. firem a soukromých podnikatelů.

Mezi 1,1 tisícem právnických subjektů jsou nejvíce zastoupeny firmy s obchodním zaměřením, představující třetinu všech firem. Průmyslový charakter města potvrzuje hojně zastoupení firem zpracovatelského průmyslu a stavebnictví.

Značný je počet fyzických osob, které mají oprávnění podnikat na základě živnostenských listů nebo se rozhodli pro svobodná povolání (profese soukromých lékařů, advokátů, agentů pojišťoven), případně jsou registrováni jako soukromí rolníci. Těchto oprávnění bylo vydáno 6,3 tisíce. Jde většinou o obchodní činnosti, ale hojně je zastoupena i průmyslová výroba, stavebnictví a služby.

Tradičním odvětvím Jablonce n. N. je výroba bižuterie. Světoznámé jsou především největší podniky Preciosa a.s. a Bižuterie Česká mincovna a.s.. Rovněž podnik Jablonecká bižuterie Silka a. s. a výrobce zlatnických předmětů Soliter a.s. patří mezi pokračovatele dlouhodobé tradice. Obchodním partnerem řady výrobců skla a bižuterie především pro export je Jablonex a. s..

V Jablonci n. N., zejména po válce, zaznamenáváme také rozvoj strojírenské výroby. Známý je především výrobce motorů do nákladních automobilů Škoda LIAZ a. s., ale také výrobci příslušenství nákladních i osobních automobilů Ateso a. s. a Lucas Autobrzdý s. r. o.. Výrobu strojů a příslušenství pro textilní průmysl zabezpečuje TTP - Elitex a. s.. Zástupcem elektrotechnické výroby je pak ABB Elektro-Praga.

Stavební činností se vedle velkého množství živnostníků a malých podniků zabývá řada větších a renomovaných firem, mezi nimi Stavební podnik a.s., První stavební Jablonec a další.

Zemědělská výroba nepatřila v Jablonci k významným odvětvím. Reprezentuje ji vedle zhruba 100 soukromých rolníků pouze Zemědělské družstvo Kokonín, jež přesídlilo nedávno do nedaleké obce Pulečny.

Obchod je nejrozšířenější činností ve městě. Vedle již zmíněného

Jablonexu, který se zabývá zahraničně - obchodní činností, zde najdeme společnosti Ada - market s. r. o., Nord - Plus s. r. o., FICS s. r. o., intenzivní obchodní činnost vyvíjí i firma Petr Pavienský - PAVCO a řada dalších.

Bytový fond - bytová výstavba

Informace o bytovém a domovním fondu byly naposled zjišťovány při SLBD v březnu 1991. K tomuto datu bylo ve městě Jablonec sečteno 4,5 tisíce trvale obydlených domů a 17,5 tisíce trvale obydlených bytů.

Průměrné stáří domů v Jablonci dosáhlo tehdy 61 let, asi 26 % bytů bylo postaveno před rokem 1920. V Jablonci, jako okresním městě, vznikalo od sedmdesátých let postupně několik velkých sídlišť s panelovými domy. Prvním bylo sídliště Žižkův vrch, následovalo sídliště Šumava, v několika etapách největší sídliště ve Mšeně, sídliště U Nisy, Vysoká, Jablonecké Paseky a poslední sídliště Janovská - Rýnovice. V roce 1991 bylo zjištěno, že 56 % bytů bylo postaveno po roce 1960.

Ve struktuře bytového fondu jednoznačně převládají byty v bytových domech (více jak tři čtvrtiny), rodinných domků je zhruba 23 %.

Průměrná velikost bytů v bytovém domě dosáhla 40 m², zatímco v rodinných domcích 59 m². Nejčastěji se vyskytovaly byty se 3 obytnými místnostmi (38 % bytů), bytů se 4 a více místnostmi bylo naopak pouhých 15 %. Více než 92 % bytů v Jablonci bylo zařazeno do I. a II. kategorie. Jako právní důvod k užívání bytu se nejčastěji uváděl byt nájemní (43 % bytů), družstevních bytů bylo 31 %.

Po roce 1991 došlo ke značnému útlumu bytové výstavby podobně jako v celé republice. Byly dokončovány rozestavěné objekty především v družstevní výstavbě, individuální stavebníci dokončili několik desítek rodinných domků. Město Jablonec se zaměřilo na výstavbu bytů pro důchodce a na modernizaci starších objektů.

V roce 1991 bylo dokončeno mj. 96 družstevních bytů na sídlišti Janovská - Rýnovice. V roce 1992 pak družstevní svépomocí objekt ve Mšeně s 59 byty. V roce 1993 domy se 104 komunálními byty ve Mšeně a část družstevních objektů s 20 byty v Bousově ulici. Zbytek spolu s dalšími družstevními byty v Jehlářské ulici (30 bytů celkem) byl dokončen v následujícím roce. V roce 1995 byl dokončen poslední družstevní věžový dům

v Jabloneckých Pasekách (62 bytů) a také domov s byty pro důchodce v Novoveské ulici. V roce 1996 bylo dokončeno pouze několik desítek rodinných domků.

Zdravotnictví a sociální péče

Zdravotní péči v Jablonci nad Nisou zajišťují státní a privátní zdravotnická zařízení. Všestrannou lůžkovou a ambulantní péči poskytuje státní nemocnice v novém objektu, pouze gynekologie, porodnice a dětské oddělení jsou umístěny v objektech jiných. Celkem je k dispozici 329 lůžek, což představuje 7,1 lůžek na 1000 obyvatel.

V r. 1996 působilo ve městě 84 lékařů, tzn. 1,8 lékaře na 1000 obyvatel. Soukromých ordinací praktického lékaře pro dospělé bylo 20, pro děti a mládež 12, gynekologických ordinací 10, specialisté - internisté, kožní a oční lékaři a další, působili v 38 soukromých ordinacích. Stomatologů působí 27 ve 25 ordinacích, takže na 1000 obyvatel připadá 0,6 lékaře.

K dispozici je dalších 18 soukromých rehabilitačních zařízení, odborných a stomatologických laboratoří.

Ve městě je 5 lékáren, sídlí zde rovněž Okresní hygienická stanice. Pod zdravotní péči spadá rovněž provoz dvou jeslí o kapacitě 55 míst. Ve městě najdeme i několik sociálních zařízení pro staré občany. Provozován je jeden domov důchodců se 110 lůžky a čtyři penziony pro důchodce se 166 místy. Plně jsou využity tzv. domy s pečovatelskou službou s celkovým počtem 42 bytů. Do sociálních zařízení patří rovněž dva Ústavy sociální péče pro mládež s 52 lůžky.

Školství

K předškolní výchově nejmladších obyvatel města Jablonce nad Nisou ve věku od tří do šesti let slouží 23 mateřských škol. Ty navštěvovalo v loňském školním roce 1 549 dětí, o které se staralo 136 učitelek. Současný nepříznivý trend v počtu rodičích se dětí vede ke snižování počtu těchto předškolních zařízení a jejich obsazenosti. Od roku 1990 se uzavřely 2 školky.

V patnácti jabloneckých základních školách, z nichž 2 jsou soukromé, bylo zapsáno 4 899 žáků. Jejich vyučování probíhalo v 212 třídách. Propočtem tak

vychází na jednu třídu v průměru 23 žáků. Na školách vyučovalo 365 pedagogů. I na základních školách dochází v posledních letech k úbytku počtu žáků.

Předškolní a školní vzdělávání dětí zajišťuje ve městě rovněž 6 speciálních škol. Z toho jsou tři mateřské, dvě základní zvláštní školy a jedna základní speciální škola. Do nich docházelo 382 žáků. Žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku mohou pokračovat ve studiu na některé ze středních odborných škol, gymnasií nebo středních integrovaných školách.

Na 5 středních odborných školách bylo v loňském školním roce zapsáno 945 žáků. Z toho jsou tři školy státní - Střední průmyslová škola strojní, Obchodní akademie a svým zaměřením ojedinělá škola v republice - Střední uměleckoprůmyslová škola bižuterní. Ve školním roce 1996/97 státní školy navštěvovalo 725 studentů, dvě soukromé 220 studentů. Pedagogický sbor těchto středních odborných škol tvoří 121 pedagogů.

Dvě gymnasia ve městě Jablonci nad Nisou, z nichž jedno je se sportovním zaměřením, navštěvovalo 808 studentů. Ti byli rozmístěni ve 28 třídách. Studovat na gymnasiích lze po ukončení páté třídy nebo deváté třídy základní školy. Na těchto školách vyučovalo 69 pedagogů.

Integrovaná střední škola bižuterní a Integrovaná střední škola - centrum odborné přípravy se sídlem ve městě poskytují vzdělání v široké škále studijních a učebních oborů 907 žákům. Dalším vzdělávacím zařízením ve městě je Střední odborné učiliště s 527 žáky.

Pro absolventy středních škol a gymnasií se nabízí možnost pokračovat ve studiu na dvou Vyšších odborných školách. V loňském školním roce v 8 skupinách studovalo 209 studentů. Jedním z unikátních oborů studia je obor „Ražena mince a medaile“.

Již od základních škol se žáci seznamují s některým z cizích jazyků. Anglickému jazyku se učilo 1 855 žáků a německému 1 628 žáků. Na středních školách se studenti v jazyce zdokonalují a většinou se učí ještě dalšímu jazyku. Angličtině se věnovalo 2 164 studentů, němčině 1 872, francouzštině 237, španělštině 121, italštině 89 a ruštině 31 studentů.

Vzdělání mládeže v tanečních, výtvarných, hudebních a literálně dramatických oborech umožňuje Základní umělecká škola, ve které bylo zapsáno 1 012 žáků.

Kultura

Kulturní nabídku města netvoří pouze architektonické památky. Řada kulturních, výstavních či společenských akcí je pořádána v mnohaúčelovém prostoru jabloneckého výstaviště. Zde se konají plesy, zde probíhá výuka taneční školy a při přechodné absenci divadelní scény (rekonstrukce Městského divadla) se zde v omezeném rozsahu konají i divadelní představení. Na Výstavišti je i Klub Na Rampě, který je určen především mládeži. Koncerty a některé hudební produkce se konají v kostele Dr. Farského a v kostele Nejsvětějšího srdce Páně. Koncem r. 1997 zahájilo svou činnost Kulturní a gastronomické centrum Střelnice, které poskytuje všestranné kulturní vyžití.

Středem pozornosti návštěvníků je Muzeum skla a bižuterie, jež dokumentuje minulost a přítomnost českého sklářství, šperkařství a jablonecké bižuterie. Disponuje statistickými sbírkami předmětů a nejzajímavější z nich vystavuje ve stálých expozicích. K unikátům patří např. největší sbírka skleněných knoflíků u nás nebo nejdelší náhrdelník na světě, vytvořený studenty zdejší Střední uměleckoprůmyslové školy bižuterní (je zapsaný do Guinnessovy knihy rekordů).

Ve městě jsou dále k dispozici 4 kina (včetně letního), městská knihovna s audiovizuálním střediskem, Dům dětí Vikýř a Galerie MY s expozicemi výtvarného umění. Ve městě působí špičkové amatérské soubory reprezentující Jablonec i v zahraničí.

Sport

Jablonec nad Nisou je městem sportu profesionálního - lyžařské disciplíny, atletika, fotbal, ale i amatérského, zastoupeného takřka všemi odvětvími. Je pořadatelem řady domácích i mezinárodních soutěží a šampionátů. Nabízí vynikající podmínky pro sportování a relaxaci všeho druhu.

V provozu je mnoho sportovišť a tělocvičen. Mezi nejvýznamnější patří areál Střelnice. Zahrnuje především fotbalový stadion, který patří prvoligovému klubu FK Jablonec a jako první v republice má vyhřívaný trávník. Významné postavení ve vrcholovém sportu zaujímá krytá lehkootlická hala v návaznosti na lehkootletický stadion. K zázemí tohoto komplexu patří hotel, restaurace a rehabilitační zařízení přístupné veřejnosti.

Dalším areálem, především zimního sportu, jsou Břízky. Nejvyhledávanější je tzv. lyžařské běžecké kolečko s umělým osvětlením a střelnice pro přípravu biatlonistů. Areálu je využíváno také k letní přípravě sportovců (fotbalové hřiště, tenisové kurty, tenis - squash centrum). Na Dobré vodě na jihu města se nachází sjezdařská dráha s nočním osvětlením a díky umělému povrchu s celoročním provozem. Lyžování na běžkách je možno provozovat přímo v okrajových částech města. V centru města je v provozu Sokolovna a v její blízkosti zimní stadion. Kromě tohoto kluziště s umělou ledovou plochou se nabízí k bruslení při dostatečných mrazích také obrovitá plocha přehrady.

Zatímco v letní sezoně přitahuje sportovce a rekreaty přehrada (půjčovna lodiček a šlapadel, sluneční lázně, minigolf apod.), celoročnímu plavání slouží moderní krytý bazén.

Město Jablonec n. N. je spolu s Libercem, Bedřichovem a Janovem n. N. členem Sdružení SKI 2003, které je jedním z kandidátů na uspořádání Mistrovství světa v klasických disciplínách.

Turistický ruch a rekreace

Město Jablonec nad Nisou leží v údolí Lužické Nisy, mezi výběžky Jizerských hor a Černostudničním hřebenem. Svou polohou je pro turistiku a rekreaci nejen nástupním místem do Jizerských hor, ale i do nedalekých Krkonoš a Českého ráje. Nabízí špičkové terény a rozmanité areály pro zimní a letní sporty, turistické a rekreační využití na vysoké úrovni.

K prohlídce města lákají domácí a především zahraniční návštěvníky kulturní památky. Přesto, že je Jablonec považován za město secese, neboť svůj legendární rozmach prodělalo v druhé polovině 19. a na počátku 20. století, vzhled nejstarších architektonických památek pochází již z období baroka.

Kostel sv. Anny (Kostelní ulice)

Areál tvoří historické jádro Jablonce nad Nisou. Bývalý farní kostel sv. Anny je původně renesanční stavbou, roku 1685 přestavěnou v barokním stylu, jejíž fasáda v neorenesančním duchu byla obnovena v 19. století. K bývalé faře z počátku 18. století náleží tzv. Getsemanská zahrada, v níž je

umístěn soubor soch lidového kamenictví z r. 1829. U kostela sv. Anny je zachován Smírčí kříž, který je považován za jednu z nejstarších kulturních památek na Jablonecku.

Stará radnice (Dolní náměstí)

Pseudorenesanční správní budova, postavená v letech 1867-1869 dominuje Dolnímu náměstí. V současné době je v ní umístěna Městská knihovna.

Nová radnice (Mírové náměstí 19)

Jde o funkcionalistickou správní budovu z 30. let našeho století, postavenou podle návrhu architekta K. Wintera. Původně zde bylo kino, zpočátku i restaurace s kavárnou. V dnešní době je sídlem Městského úřadu. Z věže budovy, přístupné veřejnosti, se naskýtá jedinečný pohled na město a jeho okolí.

Muzeum skla a bižuterie (Jiráskova ulice)

Původně exportní sídlo firmy Zimmer a Schmidt postavené ve stylu florální secese. Dnes je zde umístěna stálá expozice českého sklářství, šperkařství a bižuterie.

Kostel Nejsvětějšího srdce Páně (Horní náměstí)

Katolický kostel z přelomu let 1930-1931 tvoří nejvýznamnější dominantu města. Tato funkcionalistická sakrální stavba byla postavena podle plánů Josefa Zascheho ze sbírek, na které přispěl sám papež Benedikt XV. Ozdobou náměstí bývala kašna libereckého sochaře Metznera se sochou bájného rytíře německé historie Rüdigergera, která dnes stojí v německém městě Neugablonz.

Starokatolický kostel (náměstí Boženy Němcové)

Patří k nejvýznamnějším sakrálním secesním stavbám v Evropě. Kolem kostela z r. 1902, postaveného podle plánů zdejšího rodáka Zascheho, vyrostla před první světovou válkou pozoruhodná secesní čtveř.

Kostel Dr. Farského (náměstí Dr. Farského)

Stojí na místě původního evangelického dřevěného kostelíka. Do dnešní doby ho přestavěl stavitel Arwed Thamerus r. 1892 a osadil ho 60 metrů vysokou věží. Tato novogotická stavba prochází v současné době rekonstrukcí.

Kaplička Mšeno

Barokní kaplička se nachází uprostřed moderního sídliště Mšeno. Dokládá existenci bývalé sklářské osady z konce 18. století.

Městské divadlo (Liberecká ulice)

O umístění pseudoempírového divadla do Liberecké ulice rozhodla veřejnost. V letech 1906-1907 jej postavila místní firma Herbig podle plánů vídeňských architektů Fellnera a Helmera. Kompozice architektury a technické vybavení řadí divadlo k významným budovám regionu. V současné době prochází celkovou rekonstrukcí a jeho provoz by se měl obnovit na podzim r. 1998.

Přehrada

Jablonecká údolní přehrada je svou polohou uvnitř sídelní aglomerace největší vnitroměstskou vodní plochou na východ od Ženevského jezera. Zděná, 20 metrů vysoká hráz je stavěna z lomeného kamene o celkové délce 425 metrů a zadržuje vodní masu o ploše 42 hektarů. Nádrž je napříč prořazena dvěma zemními tělesy, která umožňují spojení mezi oběma břehy - Mšenem a Pasekami.

Okolí přehrady láká celoročně k procházkám a výletům. Se svým nezbytným zázemím služeb poskytuje přehrada možnost rekreačního a sportovního využití. V létě vodní sporty, v zimě bruslení.

Životní prostředí

Město Jablonec nad Nisou lze považovat za jedno z měst, která mají velmi dobré životní prostředí. Významný vliv na tuto skutečnost má jeho poloha - město leží v podhůří Jizerských hor, nedaleko Lužických hor a Krkonoš, které jej vždy chránily před exhalacemi ze vzdálenějších zdrojů znečištění, ať

domácích či zahraničních. Pozitivně na stav ovzduší ve městě působí i struktura průmyslové výroby. Ve městě ani v nejbližším okolí nejsou žádné podniky těžkého průmyslu, naopak zde vždy dominovala světoznámá výroba bižuterie.

Za hlavní znečišťovatele ovzduší ve městě lze považovat zdroje tepelného hospodářství, především lokálního, a také zplodiny automobilového provozu, který je obzvláště v obdobích letní a zimní turistické sezóny pro město neúnosným zatížením. V těchto oblastech však město vyvíjí trvalé aktivity s cílem omezení zdrojů znečištění. Pozitivní vliv na stav ovzduší měl v posledních letech bezesporu přechod vytápění řady objektů z tuhých paliv na vytápění plynové.

Dlouhodobě sledovanými indikátory znečištění jsou především oxid siřičitý, oxidy dusíku a prašný aerosol. Měření koncentrací těchto emisí probíhá na stanici ČHMÚ ve městě Jablonci n. N. a jejich průměrné hodnoty většinou nedosahují imisních limitů. Průměrné roční hodnoty oxidu siřičitého činily v roce 1994 $41 \mu\text{g}/\text{m}^3$, v roce 1995 to bylo $36 \mu\text{g}/\text{m}^3$ a hodnota z roku 1996 klesla na $30 \mu\text{g}/\text{m}^3$, přičemž průměrný roční limit je stanoven na $60 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Rovněž naměřené měsíční průměry emisí SO_2 se v roce 1996 pohybovaly pod imisním limitem ($150 \mu\text{g}/\text{m}^3$), jejich hodnoty kolísaly v rozmezí $11 - 73 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Roční průměrné koncentrace oxidů dusíku vykazovaly v posledních letech vcelku vyrovnané hodnoty $37 - 38 \mu\text{g}/\text{m}^3$, zatímco průměrný roční limit činí $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Takže ani tato zplodina kvalitu ovzduší v Jablonci n. N. příliš nezatěžuje. Průměrné denní emise oxidů dusíku se v roce 1996 pohybovaly od $22 \mu\text{g}/\text{m}^3$ do $65 \mu\text{g}/\text{m}^3$, což bylo podstatně méně než stanovuje průměrný denní imisní limit ($100 \mu\text{g}/\text{m}^3$).

Obsah polévatého prachu v ovzduší se v Jablonci n. N. vyvíjel příznivě. Jeho roční průměrná koncentrace klesla z $66 \mu\text{g}/\text{m}^3$ v roce 1993 na $43 \mu\text{g}/\text{m}^3$ naměřených v roce 1996, když průměrný roční limit činí $60 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Podobně i průměrné měsíční hodnoty prachu se v roce 1996 pohybovaly výrazně pod imisním limitem. Z vývoje průměrných hodnot těchto cizorodých látek v ovzduší ve městě Jablonci n. N. byly patrné nejvyšší koncentrace během zimních období. Je však možno konstatovat, že v žádných měřeních nejsou překračovány imisní limity.

Také čistota vod je důležitým měřítkem kvality životního prostředí, obzvláště v Jablonci, kterým protéká řeka Lužická Nisa, patřící k úmoří Baltického moře. Z vývoje koncentrací sledovaných znečišťujících látek od roku 1991 je zřejmé, že k nějakému podstatnému zlepšování kvality vody v této řece za městem nedochází. Stupně znečištění se u sledovaných faktorů v

roce 1996 pohybovaly od třídy 1 (voda velmi čistá) až do třídy 4 (voda silně znečištěná), podobně jako v předcházejících letech. Od roku 1994 jsou sice odpadní vody sváděny hlavním kanalizačním sběračem do Čističky odpadních vod v Liberci, některé odpady soukromých objektů však stále ústí přímo do řeky Nisy a nepříznivě ovlivňují kvalitu jejích vod.

Město Jablonec nad Nisou je obklopeno lesy a má také relativně dostatek zelených ploch v intravilánu města. Tyto plochy jsou však ve značně zanedbaném stavu a proto je nutno se v následujících letech zaměřit hlavně na obnovu prvků nízké zeleně i vytváření nových prvků zeleně při propojování částí města.

Hlavní rozvojové záměry města

Rozvojové záměry vytyčuje Program rozvoje města, který je průběžně aktualizován a doplňován na základě nových znalostí a podkladů. Tento dokument obsahuje vedle hlavních cílů, které mají dlouhodobý horizont, rovněž dílčí cíle. Projekty, které mají být realizovány v kratších časových úsecích.

Hlavní cíle jsou prezentovány následovně:

- 1) Jablonec nad Nisou je světově proslulý tradiční bižuterní výrobou. Nabízí možnosti přirozeného rozvoje, zajímavé pracovní příležitosti, vysoké a odborné školství, pořádá výstavy, konference a kulturní setkání.
- 2) Jablonec nad Nisou je nástupní místo pro turistiku a rekreaci v Jizerských horách s vazbou na Krkonoše a Český ráj. Poskytuje širokou nabídku ubytování, dokonalé služby, rozvinutý dopravní a úplný informační systém.
- 3) Jablonec nad Nisou je zahradní město v nenarušeném životním prostředí. Nabízí obytné zóny v přírodě i exkluzivní bydlení v secesních domech, příměstskou rekreaci a vodní rekreační zónu v blízkosti středu města.
- 4) Jablonec nad Nisou je město výkonnostního a rekreačního sportu. Nabízí špičkové sportovní areály pro zimní a letní sporty.
- 5) Jablonec nad Nisou je město s významnou historickou zástavbou s jedinečnou územní kompozicí a moderní architekturou. Je významnou součástí Euroregionu Nisa.

Z množství dílčích cílů je možno uvést:

- podporu rozvoje odvětví s místní tradicí a všechna vhodná kooperující odvětví - mincovnictví, umělecký a bižuterní průmysl, strojírenský a automobilový průmysl
- výstavbu nových bytů, rekonstrukci a ochranu stávajícího bytového fondu
- vytváření podmínek pro rozvoj vzdělanosti mimo jiné výstavbou střední školy, dovybavením škol a školských zařízení
- zlepšení podmínek pro kulturní vyžití obyvatelstva např. rekonstrukcí městského divadla, vybudováním sálu s kapacitou minimálně 500 osob atd.
- garanci poskytování základní zdravotní péče všem občanům města
- řešení dostavby nemocnice
- v sociální oblasti realizaci projektu domácí péče, zřízení azylového domu, řešení bydlení pro matky s dětmi atd.

Řada dílčích úkolů je z oblasti technické infrastruktury města např. Silniční obchvat města, rozšíření tramvajové dopravy, vybudování vodojemů, rozvoj plynofikace.

Neméně důležité jsou záměry ve zkvalitnění životního prostředí.

Důležité adresy pro návštěvníky města

	Adresa		Telefon předv. 0428
Městský úřad	Mírové nám. 19	Jablonec n.N.	357 111
Okresní úřad	Podhorská 62	Jablonec n.N.	419 111
	Anenská 5 - 7	Jablonec n.N.	416 111
	Mírové nám. 2	Jablonec n.N.	445 111
Informační centr.	Mírové nám. 19	Jablonec n.N.	357 335-7
Pošta 1 - PSČ 46601	Liberecká 2	Jablonec n.N.	421 111
Policie			
Policie ČR a.			
pasové odd.	ul.28.října 10	Jablonec n.N.	414 111
- obvodní oddělení	ul. 5.května 60	Jablonec n.N.	24 436
- odd.cizinec. policie	Lipová 9	Jablonec n.N.	25 201

Městská policie	Kamenná 11	Jablonec n.N.	29 658
Celní úřad	Podhorská 48	Jablonec n.N.	31 23 07
	Nádražní 25	Jablonec n.N.	31 23 04

Zdravotnictví

Lékařská pohotovost	Nemocniční 15	Jablonec n.N.	244 44
Zubní pohotovost	Nemocniční 15	Jablonec n.N.	345 111
Nemocnice	Nemocniční 15	Jablonec n.N.	345 111
Dětská nemocnice	Bezručova 43	Jablonec n.N.	345 619
Porodnice	Turnovská 38	Jablonec n.N.	345 111
Lékárna	Podhorská 20a	Jablonec n.N.	251 30
Lékárna	Liberecká 20	Jablonec n.N.	225 34
Lékárna	U Kostela 5	Jablonec n.N.	886 33
Lékárna	Dolní nám. 14	Jablonec n.N.	310 901,2
Lékárna	Zelenohorská 266	Jablonec n.N.	292 19
Lékárna	Poštovní 8	Jablonec n.N.	526

Peněžnictví

Čsl. obch. banka a.s.	Komenského 17	Jablonec n.N.	353 111
Komerční banka a.s.	Jehlářská 11	Jablonec n.N.	355 111
	Podhorská 2	Jablonec n.N.	311 221
Investiční			
a poštovní banka a.s.	Dolní nám. 6	Jablonec n.N.	23241-3
Agrobanka a.s.	Palackého 28	Jablonec n.N.	29137
Union banka a.s.	ul. 28.října 14	Jablonec n.N.	20467
Česká spořitelna a.s.	Mírové nám. 13	Jablonec n.N.	442 111
	Budovatelů 5	Jablonec n.N.	442 111
Česká pojišťovna a.s.	Mírové nám. 12	Jablonec n.N.	311 241

Služby motoristům

Autoservis FICS	Želivského 1	Jablonec n.N.	23006
Autocentrum			
PAMIR-KRAUS	Smetanova ul.	Jablonec n.N.	23713
Pneuservis Hnídek	Knoflíková 8a	Jablonec n.N.	26308
Autoopravna Kroupa	Sokolí 2028	Jablonec n.N.	25465
Autoopravna Hoření	Lesní 40	Jablonec n.N.	27479
Autos.Automat PaP	Rychnovská 368	Jablonec n.N.	21606
Autos. Podhorská	Podhorská 107	Jablonec n.N.	29682
Autoslužba Pavlišťa	Vodní 18	Jablonec n.N.	22465
Auto HOFI	Mánesova 57	Jablonec n.N.	88004

Autoservis Hofman	E.Floriánové 21	Jablonec n.N.	879 50
Autoservis Klinger	Jeronymova 1	Jablonec n.N.	265 53

Čerpací stanice

Benzina NON-STOP	U přehrady	Jablonec n.N.	229 25
Benzina	Vrkoslavice	Jablonec n.N.	222 75
Shell	Nákladní ul.	Jablonec n.N.	888 50
S 7 s.r.o.	Želivského	Jablonec n.N.	886 34

Autopůjčovny

Autop. Kočenda	Budovatelů 21	Jablonec n.N.	246 91
Mona	Poštovní 5	Jablonec n.N.	296 66
Autop. Svoboda	Sv. Čecha 27	Jablonec n.N.	299 44

Doprava

Autobusové nádraží	Ovocný trh	Jablonec n.N.	249 92
Nádražní ČD	Nádražní 32	Jablonec n.N.	312 325
Taxi centrála Merkur	Anenské nám. 8	Jablonec n.N.	533,807 77
Taxi - RADIOTAXI	Havlíčkova 16	Jablonec n.N.	281 91

Kultura

Městská galerie MY	Mírové nám. 19	Jablonec n.N.	239 02
Muzeum skla a biž.	Jiráskova 4	Jablonec n.N.	311 681
Kino Radnice	Mírové nám. 19	Jablonec n.N.	240 05
Kino Oko	Podzimní 21	Jablonec n.N.	262 12
Kino Junior	Areál výstaviště	Jablonec n.N.	256 20
Letní kino	Palackého ul.	Jablonec n.N.	236 72
Klub Na Rampě	Areál výstaviště	Jablonec n.N.	311 305
Country Saloon	Jungmannova 5	Jablonec n.N.	255 61
Klub EX	Palackého 41	Jablonec n.N.	263 75
Výstaviště	Jiráskova 1	Jablonec n.N.	311 281
Dům dětí VIKÝŘ	Podhorská 49	Jablonec n.N.	264 81
Městská knihovna	Dolní nám. 1	Jablonec n.N.	310 951
Městské divadlo	Liberecká ul.	- v rekonstrukci	
Zákl. umělecká škola	Podhorská 47	Jablonec n.N.	255 71

Sport

Plavecký bazén	Sv. Čecha 4204	Jablonec n.N.	298 61
Stadion	Střelnice	Jablonec n.N.	252 57
Relax - centrum	Novoveská 28A	Jablonec n.N.	277 61

Sokolovna	Fügenerova 5	Jablonec n.N.	888 55
Městské lázně	Budovatelů 11	Jablonec n.N.	260 68
Lyžař. areál Břízky	Sportovní 310	Jablonec n.N.	260 47
Tenis. kurty Břízky		Jablonec n.N.	205 97
Tenis - squash centrum Břízky		Jablonec n.N.0603/	521 925

Hotely a penziony

Hotel Merkur	Anenské nám. 8	Jablonec n.N.	533
Hotel Na baště	Horní nám. 5	Jablonec n.N.	263 67
Hotel Zlatý jelen	Palackého 61	Jablonec n.N.	210 22
Hotel Sport	Střelnice	Jablonec n.N.	312 270
Hotel Neptun	Liberecká 35	Jablonec n.N.	220 88
Hotel Diana	5.května 30	Jablonec n.N.	229 29
Penz. Relax-centrum	Novoveská 28a	Jablonec n.N.	277 61
Penzion Alpina	Stavební 42	Jablonec n.N.	282 68
Penzion Pokorný	Máchova 42	Jablonec n.N.	273 54
Penzion Sport	Arbesova 17	Jablonec n.N.	214 14
Minipenzion M&M	Želivského 37	Jablonec n.N.	887 16

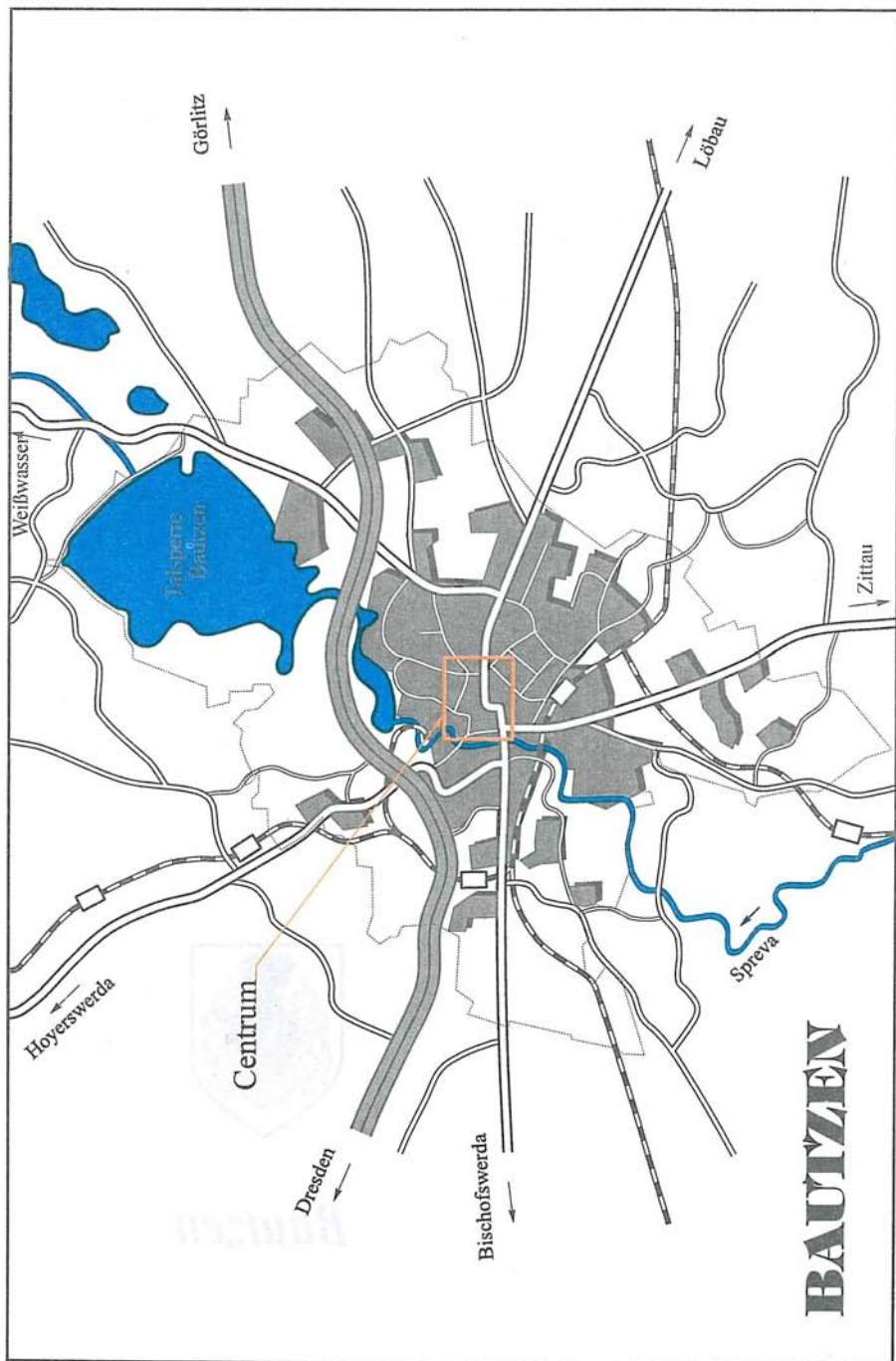
Restaurace

Restaurace Fontána	Smetanova 13	Jablonec n.N.	806 63
Restaurace Terasa	Podhorská 34	Jablonec n.N.	885 62
Restaurace Mušle	Nákladní 11	Jablonec n.N.	896 03
Restaurace Asie	Soukenná 2	Jablonec n.N.	234 05
Restaurace Bohemia	Mírové nám. 15	Jablonec n.N.	290 22
Restaurace U Draka	Liliová 11	Jablonec n.N.	252 13
Rest. Rybářská bašta	Josefa Hory 3	Jablonec n.N.	281 77
Rest. Žižkův vrch	Na kopci 10	Jablonec n.N.	261 04
Rest. U Červených	Pražská 75	Jablonec n.N.	258 09
Rest. U nádraží	Nádražní 17	Jablonec n.N.	205 17
Rest. U Sirotků	J.K.Tyla 7	Jablonec n.N.	203 73
Rest. Hermanka	Podhorská 48	Jablonec n.N.	231 56
Jídlna U Ottů	Lidická 6	Jablonec n.N.	248 25
Snack bar	Mírové nám. 19	Jablonec n.N.	294 53
Vin. U Červených	Pražská 75	Jablonec n.N.	202 11
Vinárna Viking	Poštovní 5	Jablonec n.N.	807 76
Cukrárna Klokán	Dolní nám. 2	Jablonec n.N.	876 59
Čajovna	Máchova 11	Jablonec n.N.	247 42
Kulturní a gastronomické centrum Střelnice	U Stadionu 5	Jablonec n.N.	804 48









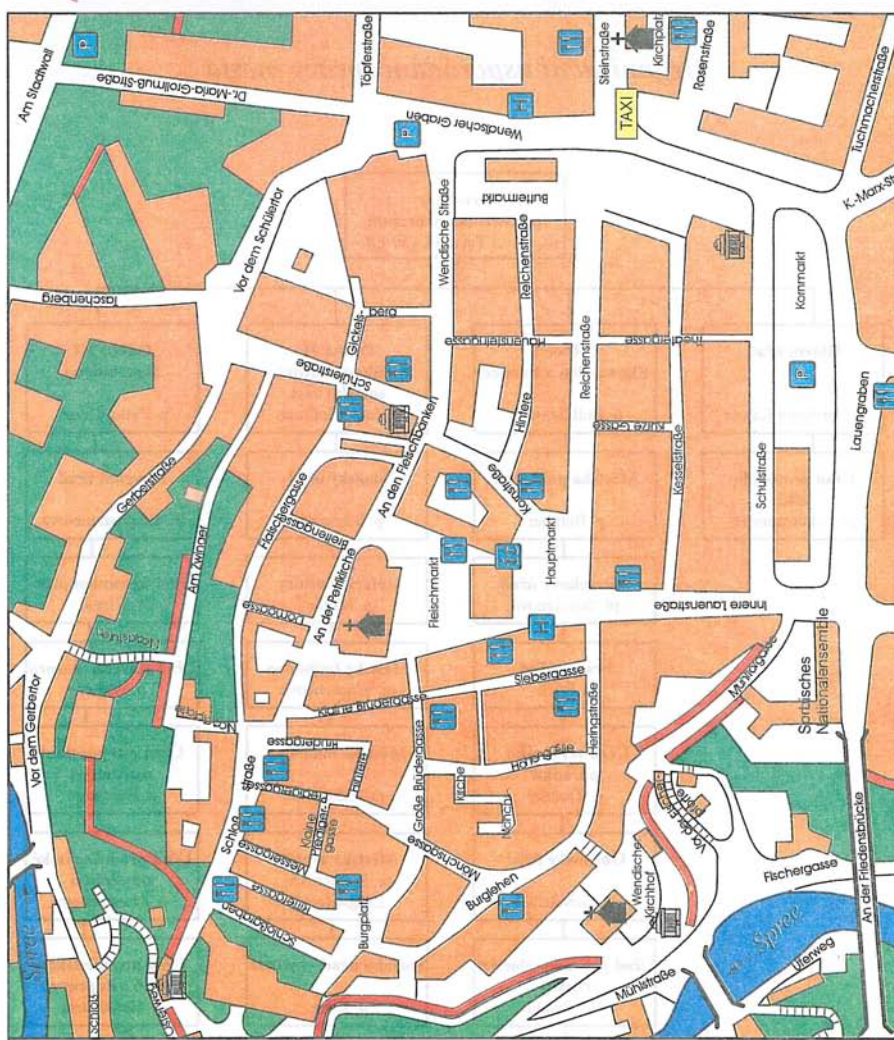
Bautzen

BAUTZEN

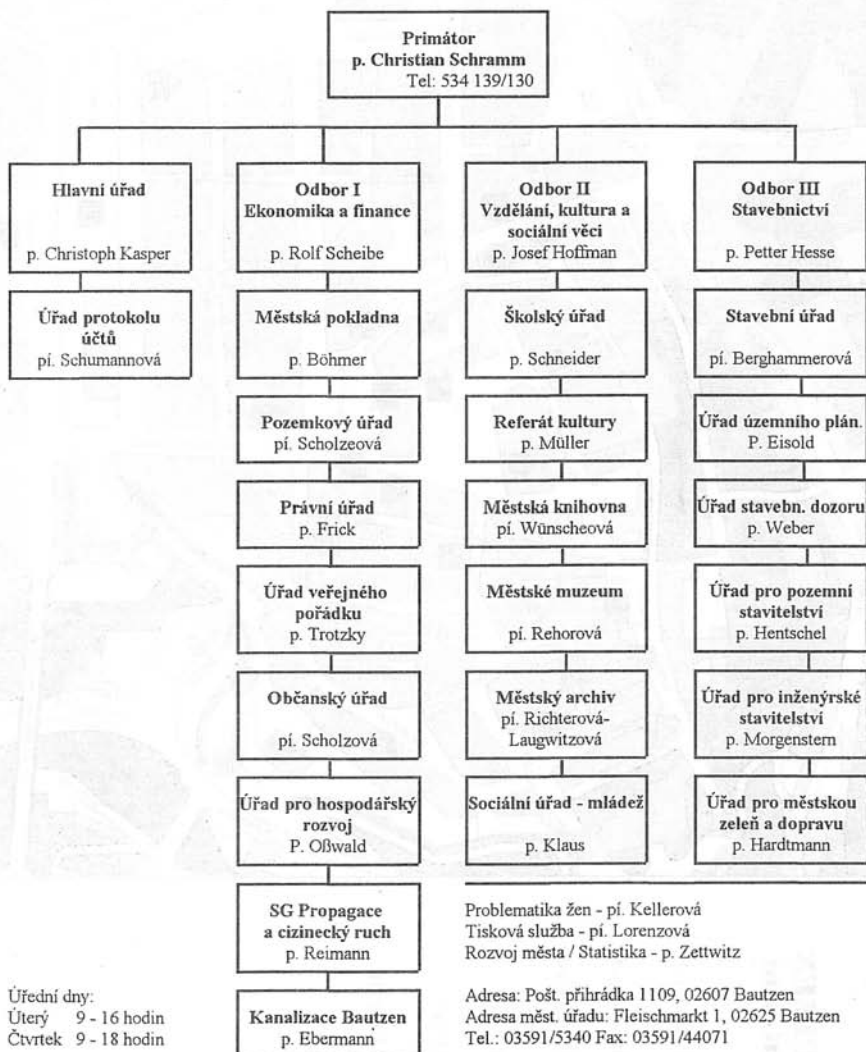


BAUTZEN Centrum

-  Parkoviště
-  Informace
-  Restaurace
-  Kostel
-  Hotel
-  Muzeum



Organizační uspořádání správy města



Úřední dny:
 Úterý 9 - 16 hodin
 Čtvrtek 9 - 18 hodin

Historie města

3. století	osídlení východními Germány
7. století	příchod slovanských Miličanů
10. století	součást Německé říše
1002	první listinná zmínka - „Budusin“
1018	Budyšínský smír mezi Němci a Poláky, příslušnost k Polsku
1032 až 1076	příslušnost k markraběti z Míšně, poté k Čechám
1084 až 1135	příslušnost k hraběti z Groitzch
1240	první oficiální zmínka o městském právu
1250	práva svobodné komuny
1253/1319	v držení Braniborska / příslušnost k Čechám
1346	založení „Šestiměstí“ spolu s městy Görlitz, Kamenz, Lauban, Löbau, Zittau
1391	právo svobodné volby rady
1400	povstání řemeslníků
1405 až 1408	nové povstání řemeslníků, jeho krvavé potlačení a odnětí veškerých práv
1429 až 1431	neúspěšné obléhání husity
1469/1490	příslušnost k Maďarsku / náležitost k České koruně
1523	založení evangelické církve ve městě, chrám se stává simultánním kostelem
1547	ztráta veškerých privilegií a majetku ve prospěch císaře (tzv. Pönfall)
1618 až 1648	za třicetileté války opakované obsazení a pustošení města (velké požáry 1620/1634)
1635	náleží k Sasku
1707/1720	rozsáhlé požáry
1796	první stavba divadla
1813	bitva u Budyšina proti napoleonskému vojsku
1815	rozpuštění „Šestiměstí“
1846	zahájení provozu na železnici Dresden - Bautzen
1868	úřední přejmenování názvu Budissin na Bautzen
1872	zřízení první německé školní hvězdárny
1912	založení Domoviny (střešní organizace všech lužickosrbských jednot a sdružení)
1933	oslava tisícileté příslušnosti k Německé říši
1936 až 1938	výstavba dálnice Dresden - Bautzen

1945	město prohlášeno za pevnost. Na konci 2. světové války zničeno nebo poškozeno 10 až 30 procent obytných domů a 75 procent veřejných budov
1956 až 1989	věznice ve Weingangstraße (Bautzen II) slouží ministerstvu státní bezpečnosti k vyšetřování zatčených
1966 až 1989	7 festivalů lužickosrbské kultury
1969	demolice Městského divadla na Kornmarktu (Obilní trh) a městské brány „Reichentor“
1972	výstavba výškového domu na Kornmarktu
1973 až 1975	výstavba sídliště S. Allendeho s 1500 byty
1974	výstavba přehrady
1975	novostavba Německo - lužickosrbského národního divadla
1977 až 1987	výstavba nového sídliště „Gesundbrunnen“ s 4500 byty
1990	v dohodě o sjednocení Německa ustanovení o zachování a další rozvíjení lužickosrbské tradice a kultury
1991	opětné založení „Svazu šesti měst“, založena „Nadace Lužických Srbů“
1992	ustanovení o rekonstrukci Starého města
1995	Bautzen jmenován „velkým okresním městem“
2002	plánována oslava tisíciletého výročí nejstarší písemné zmínky „Budusin civitatem“

Geografické prostředí - dopravní spojení

Bautzen (lužickosrbsky Budyšin) je centrem Horní Lužice. Rozkládá se 50 km východně od Drážďan na žulové náhorní rovině na horním toku Sprévy. Tisícileté hradní město je na západě a východě obklopeno polnostmi, na jihu Lužickou pahorkatinou a na severu oblastí vřesovišť a rybníků.

Bautzen je součástí domova Lužických Srbů, nejmenšího slovanského národa, usídleného podél Sprévy. O tom svědčí množství lužickosrbských institucí ve městě.

Zeměpisná poloha

severní šířka 51,2°
východní délka 14,4°

Rozloha města

Celkem	43,22 km ²
z toho:	
zastavěná plocha	8,46 km ²
komunikace	2,95 km ²
zemědělská a zahradní plocha	21,97 km ²
lesní a rekreační	2,29 km ²
vodní plocha	6,31 km ²
ostatní plocha	1,24 km ²
Délka městské hranice	39,7 km
Stř. nadmořská výška	244 m n.m.

Dopravní spojení

Bautzen leží na státních silnicích s označením:

- B 6 Görlitz - Dresden - Leipzig - Hannover - Bremen
- B 96 Zittau - Bautzen - Hoyerswerda - Berlin - Neubrandenburg - Stralsund - Saßnitz
- B 156 Bautzen - Weißwasser - Bad Muskau - Spremberg
- V Bautzen napojení na dálnici A 4.

Železniční spojení:

- IR Wrocław - Görlitz - Dresden
- D Warszawa - Görlitz - Dresden - Leipzig - Erfurt - Frankfurt / M.
- IR Görlitz - Dresden
- IR Görlitz - Dresden - Chemnitz - Nürnberg - Stuttgart - Karlsruhe
- RB Bautzen - Bad Schandau
- RB Bautzen - Hoyerswerda

Nejbližší letiště

Mezinárodní letiště v Dresden - Klotzsche (vzdálenost 50 km), Bautzen-Litten, příležitostně a nájemné lety, bez linkového provozu (vzdálenost 8 km).

Demografie a trh práce

K 31.12. 1996 žilo ve městě Bautzen 43 890 obyvatel. Bylo to o 9 747 resp. o cca 18 % osob méně než na konci roku 1988. Značný úbytek obyvatelstva vznikl především silnou migrací převážně do starých spolkových zemí, která následovala po roce 1989 a začátkem 90. let. Vysoký migrační úbytek se však snížil z 36 osob na 1000 obyvatel v roce 1989 na 16 osob na 1000 obyvatel v roce 1996.

Podobně probíhal vývoj v přirozeném pohybu obyvatel. Zatímco ještě v roce 1989 činil přirozený přírůstek 1,3 narozených dětí na 1000 obyvatel, v roce 1996 převažovala úmrtnost 4,2 osoby na 1000 obyvatel. Hlavní příčinou je značný pokles porodnosti, která z 12,4 živě narozených dětí na 1000 obyvatel (1989) klesla na 6,7 na 1000 obyvatel (1996). Naproti tomu se počet zemřelých snížil jen nepatrně, a to z 11,1 (1989) na 10,9 na 1000 obyvatel (1996).

Změny ve struktuře obyvatelstva vedly také ke zvýšení průměrného věku obyvatel města, který z 36,3 (1989) stoupl na 40,3 roky (1996).

Situace na trhu práce byla v posledních letech silně poznamenána úbytkem pracovních míst. K 31.prosinci 1996 bylo v tehdejší okrese Bautzen 9 332 nezaměstnaných osob, z toho 3 476 nezaměstnaných přímo ve městě Bautzen. Nezaměstnanost v bývalém okrese Bautzen činila k uvedenému datu 17,1 % a do konce září 1997 stoupla na 19,3 %. Tím nezaměstnanost předčila o 1,3 % resp. v září 1997 o 0,6 % celkovou nezaměstnanost v Sasku.

Koncem prosince 1996 připadalo v bývalém okrese na 30 nezaměstnaných jedno volné místo. Téměř 62 % nezaměstnaných tvořily jak koncem r. 1996, tak k 30. září 1997 ženy. K 31. prosinci 1996 bylo 17,8 % nezaměstnaných ve věku 55 let a výše (18 % k 30. září 1997), jakož i 10,5 % mladších 25 let (12,6 % k 30. září 1997).

Hospodářství

Město na Sprévě se vyvinulo v moderní a atraktivní správní a hospodářské středisko s bytovým zázemím. V místě u dálnice, vzdáleném jen několik málo kilometrů od drážďanské aglomerace, nalézají investoři při nízkých cenách za pozemky investiční klima a podnikatelskou oblast, kde se vyplatí investovat.

Bautzen se dnes opět prezentuje jako důležité, renomované středisko strojírenství, produkující zařízení, dopravní prostředky a nástroje. Charakterizuje je rovněž spojovací technika firmy Philips, výroba elektrozařízení, množství malých a středních podniků, mj. oblast zpracování dat a informační technika, nový podnik na výrobu kancelářské techniky firmy „edding“ i výkonný stavební průmysl a silně zastoupená řemesla.

Privatizací někdejších národních podniků byla zachována většina podniků a tím i rozmanitost oborů. Při malém počtu likvidovaných podniků mohlo být díky nesporně dobré sanaci průmyslových odvětví zřízeno velké množství pracovních míst.

Většina podniků se dnes nalézá v konsolidační fázi resp. už v postavení hospodářské stability. Mnoho podniků mohlo přikročit k strukturálním změnám, např. při dosavadním nosném programu osobních železničních vozů v budyšínské vagónce k výrobě dopravních prostředků pro městskou hromadnou dopravu (mj. pro metro v Mnichově).

Zahraniční kapitál světových firem získal některé dřívější podniky, jako například:

- Advent International Corp. Boston/USA firmu *Waggonbau Bautzen GmbH*
- Philips PKI firmu *Fernmeldewerk Bautzen*
- Compagnie Generale des Eaux stavebně montážní firmu *OBAG*
- hamburská vedoucí značková firma „edding“ firmu *Markant*

Souhrn dobrých místních předpokladů skýtá i dobré předpoklady pro další osídlení a další strukturální změny.

Investiční klima v Bautzenu a jeho okolí je vedle rozmanitých investic v průmyslové oblasti a nesmírného pokroku při sanaci historického jádra města charakterizováno následujícími nadregionálními vývojovými opatřeními:

- výstavba dálnice A 4 z Bautzen až ke státní hranici s Polskem
- dokončení výstavby dálnice A 4 Dresden - Bautzen
- rozšíření regionálního letiště Bautzen - Litten a aeroparku Bautzen/Kubschütz

Největší investici v nových spolkových zemích ve výši cca 12 miliard marek je v současné době probíhající výstavba čtyř nových 800 MW-bloků v elektrárně Boxberg a Schwarze Pumpe na severní hranici okresu.

Zdravotnictví a sociální péče

V roce 1996 bylo ve městě 196 činných odborných a praktických lékařů, mezi nimi 81 provozujících privátní praxi. Kromě toho mělo obyvatelstvo k dispozici 44 zubních lékařů, mezi nimi 41 privátních. Ve městě je 10 veřejných lékáren. Dvě nemocnice disponují 578 lůžky.

Ve městě jsou tři pečovatelské domovy s 362 místy. Další služby poskytují čtyři pečovatelské svazy a šest spolků Německého paritního pečovatelského svazu (Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband). Jde o ošetřování nemocných, péči o staré lidi, o domácnost a rodinu, a kromě toho o transportní služby pro tělesně postižené.

O děti je pečováno ve 22 denních zařízeních (jesle, mateřské školy, školní družiny), v nichž je k dispozici celkem 2 457 míst.

Školství

Ve školním roce 1996/97 navštěvovalo sedm základních škol ve městě (1. až 4. třída) 2 288 žáků.

2 334 žáků navštěvovalo ve stejném školním roce šest středních škol. Na těchto školách probíhá výuka s různým zaměřením, na všech však se zaměřením technickým. Pět z nich nabízí zaměření sociální a rodinné, tři ekonomické a rovněž tři jazykové. Kromě toho existuje nyní jedna škola, na které se žáci mohou rozhodnout pro zaměření sportovní nebo umělecké.

Ve školním roce 1996/97 studovalo na čtyřech gymnáziích ve městě 3 501 žáků. Mezi těmito čtyřmi gymnázii je jedno lužickosrbské s 513 gymnazisty. Toto gymnázium disponuje domovem, takže na něm mohou studovat i žáci z širšího okolí.

Vedle tohoto gymnázia je ve městě rovněž jedna lužickosrbská základní a jedna lužickosrbská střední škola.

Na třech zvláštních školách, jedné pro mentálně postižené a dvou pomocných, je v péči celkem 599 žáků.

Na konci školního roku 1995/96 absolvovalo 891 žáků všeobecné vzdělávací a zvláštní školy. 87 z nich dosáhlo závěrečného vysvědčení, 318 vysvědčení na úrovni reálky a 373 složilo maturitu.

Na 23 učňovských školách se učilo ve školním roce 1996/97 celkem 4 631 učeň. Ve městě se nacházejí tři školní střediska pro přípravu na povolání, na kterých mladiství získávají teoretické vědomosti v ekonomických, rodinných, zdravotnických a technických oborech. Největším ve městě je s 2 186 žáky školní středisko technické.

Ve městě je dále pět soukromých škol, jedna odborná a jedna zdravotní škola, na kterých je v sociálně-pečovateľských oborech připravováno na povolání 516 žáků. Na konci školního roku 1995/96 ukončilo jednu z odborných škol 1 247 žáků, mezi nimi 866 (téměř 70 %) absolventů škol učňovských.

Více jak 45 let působí v Bautzenu Okresní lidová univerzita pro další vzdělávání dospělých. Její pobočkou se od 1. srpna 1994 stala Okresní lidová univerzita ve městě Bischofswerda. Na jaře a na podzim nabízí univerzita bohatý vzdělávací program v zajímavých oborech, např. jazykové, umělecké, zdravotnické kurzy apod.

Kultura a sport

Mezi četnými lužickosrbskými institucemi ve městě zaujímá nejvýznamější místo bezesporu Německo-lužickosrbské národní divadlo. Opona v Městském divadle se poprvé zvedla v roce 1796. V roce 1948 bylo založeno Lužickosrbské národní divadlo a v r. 1963 se tato divadla sloučila v jedno (Deutsch-Sorbisches Volkstheater). Divadlo sestává ze čtyř scén o celkovém počtu 652 míst. V divadelní sezóně 1995/96 se na těchto scénách odehrálo 458 představení. Důležitou součástí divadla jsou inscenace loutkového divadla.

Lužickosrbské kulturní tradice pěstuje a šíří mj. národopisný Lužickosrbský lidový soubor s.r.o. (Sorbisches National-Ensemble GmbH). Kromě nejrůznějších forem s variabilním obsazením (20 až 100 účinkujících) se zájezdní soubor věnuje pěstování a popularizaci lužickosrbské hudební tvorby rozličnými koncerty. Soubor absolvoval 80 zahraničních turné po 40 státech světa. Celkem uskutečnil více jak 8000 vystoupení.

Zajímavosti z historie, kultury a způsobu života Lužických Srbů lze rovněž čerpat v Lužickosrbském muzeu (Sorbisches Museum), které je jedním ze šesti muzeí a galerií ve městě. Za pozornost stojí mj. lidové kroje z různých

regionů Lužice, malovaný selský nábytek, pracovní nástroje, umělecky zdobené textilie i lidové hudební nástroje, jako jsou dudy a třístrunné svatební housle. Na mimořádných výstavách představují svá díla lužickosrbsbí výtvarní umělci. V obřadní síni jsou pořádány koncerty, vědecké a jiné podniky, které muzeu dodávají váhu jako střediska lužickosrbské a regionální kultury.

Ke sportovnímu vyžití jsou k dispozici četná zařízení, jako stadion s 15 000 místy, několik sportovních hřišť a tělocvičen, kuželkářská hala, krytý bazén a koupaliště, tenisové kurty a sáňkařská dráha se zimním a letním provozem.

Turistický ruch a rekreace

Město Bautzen nabízí návštěvníkům četné pamětihodnosti, především pak stavební památky. V základních rysech si budyšínské Staré město dodnes zachovalo podobu, jakou mu vtiskli umělci v 16. století.

Na Hlavním náměstí stojí radnice. V roce 1213 český král Otakar II. údajně povolil učencům postavit „obzvláště výstavný kamenný dům“. Původní budovu však stihla opakovaně pohroma, a proto doznala mnohých změn a rozšíření. Naproti radnici, na nejvyšším bodě města, se nachází trojlodní gotický chrám sv. Petra. V letech 1213 až 1221 jej nechal postavit 18. míšeňský biskup Bruno II. Od roku 1524 je využíván oběma vyznáními jako simultánní kostel. Dodnes se konání bohoslužeb v chrámu řídí zevrubně definovaným hodinovým rozvrhem ze 16. století. Chrám je však i místem, kde se konají varhanní a sborové koncerty obou náboženských obcí.

Pro množství věží a věžiček je Bautzen nikoliv neprávem nazýván „saským Norimberkem“. Z řady věží však nápadně vyčnívá Vodárenská věž (Alte Wasserkunst), postavená v letech 1445/46, nyní technická památka a muzeum výjimečné hodnoty.

Kromě mnoha dalších památek, jako jsou např. Kostel sv. Michala (Michaelskirche), Mikulášova věž (Nikolaiturm), dům dvorského sudího nebo mlýn (Hammermühle), je třeba ještě připomenout nakloněnou Bohatou věž (Reichenturm). Byla postavena mezi roky 1490 a 1492. Je 56 m vysoká s vychýlením 1,44 m od svislé osy, o čemž se návštěvník může přesvědčit v někdejší věžní komůrce.

Bezprostřední okolí rovněž nabízí výletní místa, jejichž návštěva se

vyplatí. Příkladem je dinosauří park Kleinwelka, vzdálený 5 km severně od města, svého druhu jedinečný v Evropě. Vzniklo zde přes 100 plastik obřích ještěřů, pravěkých lidí a savců.

Jižním až jihovýchodním směrem se nalézá Lužická pahorkatina s řadou vyvýšenin, jako je Czorneboh (556 m n.m.), Bieleboh (499 m n.m.) a Kottmar (583 m n.m.).

Životní prostředí a ochrana přírody

V roce 1990 byla oblast vřesovišť a rybníků, rozprostírající se 15 km na sever od Bautzenu, vyhlášena chráněnou krajinnou oblastí. Její plocha s 240 rybníky, vřesovišti, s lesními porosty a zemědělskou půdou obnáší 21 880 hektarů. Největší německá oblast rybníků hostí množství vzácných druhů živočichů a rostlin. Po sjednocení Německa dostala oblast statut přírodního parku. Účinnost ochrany přírodních parků je však z hlediska spolkového zákona na ochranu přírody jen nepatrná.

To se v prosinci 1992 změnilo. Saská vláda pojala tuto biosférickou rezervaci do seznamu kategorie chráněných oblastí. Podle programu „Člověk a biosféra“, který už v roce 1970 přijalo UNESCO, jsou biosférické rezervace v Sasku chráněny jako unikátní ekosystémy.

Hornolužická biosférická rezervace, zahrnující rozsáhlá vřesoviště, borové lesy a množství rybníků (Oberlausitzer Heide- und Teichlandschaft), je v Sasku první svého druhu, která byla 19. června 1994 slavnostně vyhlášena a kterou 17. dubna 1996 uznalo UNESCO jako 13. německou biosférickou rezervaci.

Důležité adresy pro návštěvníky města

PSČ Bautzen 02625

Adresa

Telefon

předv.03591

Úřady a instituce

Městský úřad

Fleischmarkt 1

Bautzen 5340

Informační středisko

Hauptmarkt 1

Bautzen 420 16

Okresní úřad	Bahnhofstr. 9	Bautzen	3230
Pracovní úřad	Otto-Nagel-Str. 1	Bautzen	2720
Finanční úřad	Wendischer Graben 3	Bautzen	5700
Pozemkový úřad	Lessingstr. 7	Bautzen	3610
Státní katastrální úřad	Käthe-Kollwitz-Str. 15-17	Bautzen	682 500
Státní úřad pro pozemní stavitelství	Dr.-Peter-Jordan-Str. 5	Bautzen	5820
Státní zeměměř. úřad	Käthe-Kollwitz-Str. 17	Bautzen	684 300
Státní úřad ochrany přírody-správa toků	Schafberg 10	Bautzen	600 121
Státní úřad ochr. přírody	Flugplatz Litten	Bautzen	603 651
Státní živnostenský úřad	Käthe-Kollwitz-Str. 17, Haus 41	Bautzen	675 30
Okresní vojenská správa	Käthe-Kollwitz-Str. 15	Bautzen	607 066
Úřad pro stavbu silnic	Käthe-Kollwitz-Str. 17	Bautzen	6840
Hraniční policie	Tzschirnerstr. 14	Bautzen	481 206
Policejní ředitelství	Lessingstr. 7	Bautzen	4940
Policejní okrsek	Bahnhofstr. 21	Bautzen	3560
Státní zastupitelství	Lessingstr. 7	Bautzen	3610
Územní soud	Lessingstr. 7	Bautzen	3610
Obvodní soud	Lessingstr. 7	Bautzen	3610
Pracovní soud	Lessingstr. 7	Bautzen	3610
Saský vrchní správní soud	Dr.-Peter-Jordan Str. 19	Bautzen	217 50
Věznice	Breitscheidstr. 4	Bautzen	5890
Státní archiv	Seidauer Str. 2	Bautzen	306 665
Státní akademie	Löbauer Str. 1	Bautzen	3530
Ředitelství lesů	Paul-Neck-Str. 127	Bautzen	2160

Zdravotnictví

Rychlá lékařská pomoc	Flinzstr. 1	Bautzen	112
Okresní nemocnice	Flinzstr. 1	Bautzen	363-0
Nemocnice „St. Benno“	Tzschirnerstr.	Bautzen	484 80

Institute Lužických Srbů

Svaz lužickosrbských pěveckých spolků	Postplatz 2	Bautzen	550 204
Cyrilo-Metodějský spolek	Postplatz 2	Bautzen	550 210
Německo-lužickosrbské národní divadlo	Seminarstr. 12	Bautzen	5840

Domovina -			
svaz Lužických Srbů	Postplatz 2	Bautzen	550 100
Nakladat. Domovina s.r.o.	Tuchmacherstr. 27	Bautzen	5770
Matice Lužickosrbská	Postplatz 2	Bautzen	550 208
Radio MDR -studio Bautzen,			
Lužickosrbský rozhlas	Postplatz 2	Bautzen	430 66
Lužickosrbské muzeum	Ortenburg 3	Bautzen	424 03
Lužickosrbská střední šk.	Schützenplatz 6	Bautzen	453 84
Lužickosrbská zákl.šk.	Schützenplatz 6	Bautzen	430 16
Lužickosrbský dům	Postplatz 2	Bautzen	550 100
Smolerovo nakladatelství	Kurt-Pchalek		
a knihkupectví	Str. 20	Bautzen	422 32

Banky a směnárný

Kreissparkasse	Kornmarkt 1	Bautzen	356 50
Bayrische Hypotheken			
und Wechsel-Bank AG	Goschwitzstr. 16	Bautzen	377 00
Bayrische Vereinsbank AG	Kornstr. 2	Bautzen	511 412
Commerzbank	Karl-Marx-Str. 7	Bautzen	498 00
Deutsche Bank	Postplatz 6	Bautzen	5550
Dresdner Bank AG	Lauengraben 18	Bautzen	3538
Sparda-Bank Berlin e.G.	An den Fleischbänken 1	Bautzen	490 903
Volksbank Bautzen e.G.	Goschwitzstr. 35	Bautzen	3550

Hotely a penziony

Hotel „Garden“	Niederkainaer Str. 3	Bautzen	670 00
Hotel „Goldener Adler“	Hauptmarkt 4	Bautzen	486 60
Hotel „Holiday Inn Bautzen“	Wendischer Graben 20	Bautzen	4920
Hotel „Husarenhof“	Käthe-Kollwitz-Platz 1	Bautzen	620 205
Hotel „Residence“	Wilthener Str. 32	Bautzen	355 700
Hotel „Spree Hotel“	An den Steinbrüchen	Bautzen	213 00
Hotel „Alte Gerberei“	Uferweg 1	Bautzen	301 011
Hotel garni			
„Villa Maximilian“	Dr.-Ernst-Mucke Str.12	Bautzen	369 60
Hotel a hostinec			
„Bautzner Stüb'l“	Steinstr. 5	Bautzen	522 60
Hotel „Spree-Pension“	Fischergasse 6	Bautzen	489 60
Penzion „Le Petit“	Steinstr. 35	Bautzen	435 98
Hotel „Zur Seidau“	Seidauer Str. 50	Bautzen	304 246

Penzion „Lausitz“	Bahnhofstr. 16	Bautzen	3781-0-
Penzion „Am Schloss“	Schloßstraße	Bautzen	301 011
Penzion „Am Teich“	Am Steinhübel 17	Bautzen	289 11
Penzion „Dom-Eck“	Breitengasse 2-4	Bautzen	420 60
Penzion „Fischer“	Löhrstr. 19	Bautzen	607 185
Penzion „Stadtwall“	Flinzstr. 4a	Bautzen	448 48
Penzion „Stephan's“	Schloßstr. 1	Bautzen	475 90

Benzínové čerpací stanice

Aral	Muskauer Str.	Bautzen	211 090
Aral	Löbauer Str.	Bautzen	211 102
BP	Dresdner Str. 49c	Bautzen	470 77
Esso	Dresdner Str.	Bautzen	302 099
Elf	Kurt-Pchalek Str.	Bautzen	470 00
„Am Marktkauf“	Niederkainaer Str.	Bautzen	22077/15

Společnosti s r.o. s účastí města

Bautzener Wohnungsbaugesellschaft mbH

pí. Regine Roharková Tel.: 571 119/111
Kleine Brüdergasse 3

Bau- und Betriebsgesellschaft Bautzen mbH

p. Volker Bartko Tel.: 37 52 10
Rosenstraße 31

Flugplatz Bautzen Betreibergesellschaft mbH

p. Klaus-Dieter Beyer Tel.: 60 13 22
Am Flugplatz, 02627 Purschwitz

Technologie- und Gründerzentrum GmbH

p. Dr. Jürgen Besold Tel.: 38 02 00
Humboldtstraße 25



Zgorzelec

BUNDESREPUBLIK
DEUTSCHLAND

→ LUBAŃ GÓRA VINNITELI

Görlitz

HŘBITOV II ARMIE WP

Czerwona Woda

Sieniawka

Zawidów

Lužická Nisa

Městský úřad

Soud

Pošta

Lékárna









Police

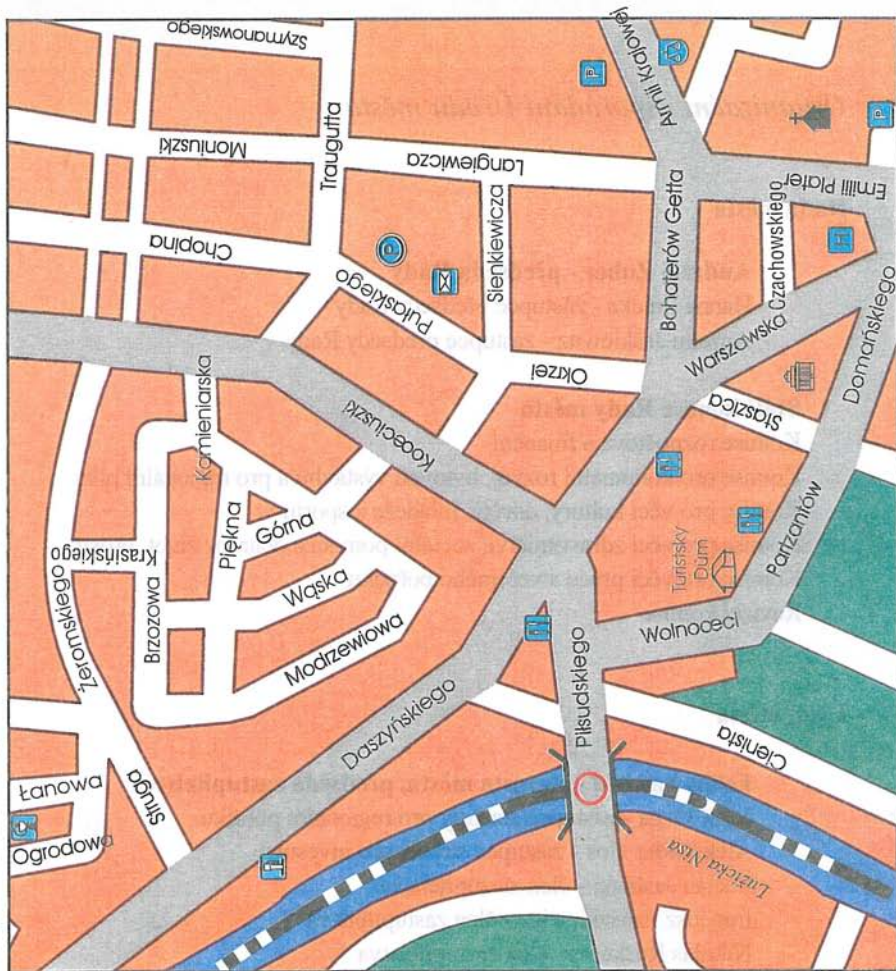
Benzinová pumpa

Hlavní ulice



ZGORZELEC Centrum

- | | | | | | |
|---|--------------|---|---------|---|-----------------|
|  | Hotel |  | Policie |  | Benzinová pumpa |
|  | Parkoviště |  | Pošta |  | Restaurace |
|  | Kostel |  | Přechod |  | Soud |
|  | Městský úřad |  | Lékárna | | |



Organizační uspořádání Úřadu města

Rada města

Andrzej Zuber - předseda Rady

Hanna Ilnicka - zástupce předsedy Rady

Anzelm Jaškiewicz - zástupce předsedy Rady

Stálé komise Rady města

Komise rozpočtová a finanční

Komise pro komunální rozvoj, bytovou výstavbu a pro regionální plán

Komise pro věci kultury, osvěty, mládeže a sportu

Komise pro věci zdravotnictví, sociální pomoci a ochrany život. prostředí

Komise pro věci práce a veřejného pořádku

Revizní komise

Úřad města

Feliks Sawicki - starosta města, předseda zastupitelstva

Jerzy Ozga - zástupce starosty pro regionální politiku

Aleksander Gos - zástupce starosty pro investice

Lucjan Jasiński - člen zastupitelstva

Ireneusz Aniszkiewicz - člen zastupitelstva

Nikolas Rusketos - člen zastupitelstva

Organizační schéma Úřadu města ve Zgorzelci



Historie města

Historie Zgorzelce je spjata s dějinami Görlitz, protože po mnoho století až do roku 1945 obě města byla jedním celkem. První zmínka o dnešním Zgorzelci je z roku 1071 v následující formě: in villa Goreliz in pago Milsca (ve vsi Zgorzelec v zemi Milczan) v dokumentech pořízených z nařízení německého císaře Jindřicha IV. Původní hornolužický název zněl Zhorjelec a později byl psán v různých formách kromě jiného Yzhorelik (1071), Gorlitz (1241), de Goreliz (1266), Gorlicz (1313). Název Zhorjelec pochází od činností spojených s vypalováním pralesa slovanskými osídlenci z plemene Biežuńczan nebo Bieśniczan, kteří bydleli v blízkosti vrcholu později nazývaného Landeskrone.

První městské sídlo vzniklo kolem roku 1220 v místě původní slovanské osady a dřevěného hradu a v roce 1030 obdrželo městská práva na základě magdeburského zákona. V roce 1330 obdrželo právo ražení mincí a právo várečné a rovněž právo ke skladování rostlin určených k barvení plátna.

V roce 1341 město získalo privilegium via regia (královské cesty). Znamenalo to povinnost pro projíždějící obchodníky, kteří svoje zboží vezli na východ přes Zgorzelec. Hospodářské základy rozvoje města tvořili obchodníci a handlíři, následně začal narůstat počet obyvatel a rozvíjela se řemesla, zastoupená hlavně soukenictvím. Velký význam v tomto vývoji měla vhodná poloha města na křižovatce obchodních cest ze západu na východ a z jihu na sever.

V roce 1346 je Zgorzelec začleněn do tak zvaného Sdružení šesti měst (Zgorzelec, Lubau, Zittau, Bautzen, Kamenz a Löbau). Sdružení vzniklo za účelem potlačení trestných činů a tímto byli chráněni zdejší početní obchodníci. Toto sdružení existovalo do roku 1815.

V letech 1377 - 1393 mělo město statut knížectví. Na tomto základě mělo právo držet městské rady a soudy. Ve druhé polovině 15. století začíná vznikat velká zástavba na druhém břehu Nisy a obě části města byly nejprve spojeny dřevěným mostem, který byl v roce 1525 nahrazen kamenným mostem.

V období třicetileté války (1618-1648) město značně utrpělo v důsledku obležení, loupeží a kontribuce s následkem jeho vyhladovění. Velká část města byla zničena následkem požáru, největší byly zaznamenány v letech 1691, 1717 a 1724.

Negativní dopad v procesu rozvoje města měly rovněž napoleonské války.

Po porážce Napoleona na základě vídeňského traktátu (dohody) z roku 1815, bylo město připojeno k Prusku. Na počátku třicátých let 19. století město výrazně získává hospodářský a politický význam. Byl rozebrán šestsetletý prstenec ochrany městských valů a odstraněny městské brány. Město se zvětšuje a rozvíjí se průmysl. V roce 1822 vzniká první tramvajová linka (koňka). Po postavení železničního viaduktu přes Nisu a vybudování nádraží vzniká železniční přípoj se saskou a pruskou železnicí. V roce 1851 bylo otevřeno městské divadlo, v roce 1882 byla zprovozněna první elektrická tramvajová linka a od roku 1897 tato linka propojila obě části města. Po vybudování druhého mostu na řece Nise (dnešní hraniční přechod) vzniká hustá městská zástavba s řadou obytných domů. V roce 1902 byla postavena hornolužická Sň tradice a Muzeum císaře Bedřicha (nyní Městský kulturní dům).

Po mnoha staletích v průběhu dějin se mění příslušnost města. V roce 1076 císař Jindřich IV. osadu věnuje českému knížeti Vratislavovi. V roce 1253 český král město odevzdává markraběti Brandenburgska Ottovi III. V roce 1308 bylo město jako věno darováno piastovskému knížeti Henrykovi Jaworskému, který zemřel bez potomků a tímto byl definitivně ztracen nárok Piastovců na další spravování města. V letech 1329 - 1635 se město opět nachází ve správě české koruny (přechodně od roku 1466 Zgorzelec patří uherskému králi Matyáši Korvínovi). V letech 1635 - 1815 městu vládnou saskí králové a od roku 1815 na základě vídeňské smlouvy, bylo město připojeno k Prusku. V roce 1945 na základě Postupimské dohody - východní část města (po pravé straně řeky Nisy) připadá Polsku.

Město v důsledku války nebylo zničeno. Ustupující německá armáda pouze vyhodila oba mosty na Lužické Nise. Okresní správa vzniká již 25. května 1945 a v září je otevřena první veřejná základní škola. Byla zprovozněna městská elektrárna a první silniční a železniční spoje.

V říjnu 1946 byl ustanoven Okresní národní výbor a v prosinci je jmenována městská správa. Byly přejmenovány německé názvy ulic a sídlišť na polské názvy. V roce 1948 se mění dosavadní název města ze Zgorzelic na Zgorzelec. V Městském kulturním domě ve Zgorzerci byla dne 6. července 1950 podepsána mezivládní dohoda mezi Polskem a bývalou NDR „O vytyčení určené státní hranice mezi Polskem a Německem“.

V důsledku výstavby dolů hnědého uhlí Turów a Elektrárny Turów v Bogatyni se Zgorzelec stává kulturním a obytným zázemím pro pracovníky těchto podniků. Výstavba je důležitým impulsem pro rozvoj města. Byla

postavena nová sídliště, zdravotní střediska, poštovní úřady, Hornický kulturní dům „Kubus“, nové autobusové a železniční nádraží, byla zahájena stavba sportovního střediska Dolu hnědého uhlí „Turów“ (otevřeno v roce 1986).

Ve stejné době vznikl ve Zgorzelci velký podnik - Továrna na výrobu důlních strojů - FAMAGO. V roce 1975 v důsledku administrativní reformy Zgorzelec přestává být okresním městem a spadá do (v té době vytvořeného) vojvodství jeleniohorského.

Zgorzelec a Görlitz dne 22. dubna 1991 podepsaly „Smlouvu o partnerské spolupráci“, rozšířenou o nové oblasti v roce 1993. V roce 1996 obě města slavila 925 let své existence. Na slavnostním zasedání městských rad Zgorzelce a Görlitz dne 27. dubna byla podepsána deklarace při příležitosti jubilea a dodatek ke smlouvě o partnerství. Ve stejném roce v srpnu byl uveden do provozu nový hraniční přechod Ludwigsdorf - Jędrzychowice. V říjnu se v Görlitz a ve Zgorzelci uskutečnil I. kongres partnerských měst Polska a Německa, jehož základním motivem bylo „Partnerství měst a obcí Polska a Německa jako základ spolupráce při výstavbě sjednocené Evropy“. Rovněž v říjnu roku 1996 byla zahájena činnost konzultačního střediska Wroclawské univerzity - dálkového studia oboru práva a administrativy.

Geografické prostředí

Zgorzelec se nachází v jihozápadní části Polska. Rozkládá se na pravém břehu Lužické Nisy a je hraničním městem s Německem. Oblast, ve které leží Zgorzelec z hlediska geografického patří do Jizerského pohoří v tzv. Žitavsko-zhořelecké depresi. Geografickou polohu určují souřadnice:

51° 09' severní zeměpisné šíře

15° 00' východní zeměpisné délky

Rozloha města je 1 586 ha

Zgorzelec se nachází v mírné klimatické sféře v nejteplejším regionu Sudetského pohoří. Téměř polovinu roku je oblast města vystavena proudění polárně-mořského vzduchu, který v létě přináší ochlazení a srážky, v zimě oblevy a mlhy. Střední roční teploty se pohybují od 8,1° C do 9,6° C. Počet dní s teplotou pod 0° C se pohybuje v rozmezí 70-80, sněhová pokrývka se udržuje 40-50 dní. Roční úhrn srážek se pohybuje mezi 700 - 800 mm, střední počet srážkových dnů je 164. Nejvyšší srážková frekvence je v prosinci. Vegetační období trvá mírně nad 220 dní.

-Dopravní spojení

Město je důležitým komunikačním uzlem. Rozhodují o tom silniční hraniční přechody (Zgorzelec - Görlitz a Jędrzychowice - Ludwigsdorf) a jeden železniční přechod s Německem. Městem vede mezinárodní silnice E-40, která přes Bautzen umožňuje spojení se sítí německých dálnic: přes Dresden a Hof s jižní částí Německa a Gottbus a Berlin se severem Německa. Po ukončení výstavby na německé straně úseku dálnice A-4 Weissenberg - Görlitz (plánované ukončení v roce 1998), Zgorzelec bude téměř bezprostředně napojen na síť německých dálnic. Zgorzelec je rovněž v bezprostřední blízkosti u hraničních přechodů s Českou republikou (v Porajově a v Zawidově) a odtud dále na jih Evropy.

I když Zgorzelec je z hlediska Polska na okraji - má vhodné silniční a železniční spojení s vnitrozemím - přes Wrocław, Warszawu a dále na východ, přes Szczecin.

Město má rovněž železniční spojení přes hraniční přechod s železniční sítí západní Evropy a rovněž dobré napojení na železniční síť do vnitrozemí.

Samotné město má ovšem nedostačující a dosti složitý komunikační systém. Určité zlepšení nastalo následkem zprovoznění silničního hraničního přechodu Jędrzychowice - Ludwigsdorf, což umožnilo téměř úplně vyloučit tranzitní provoz z centra města.

Demografie a trh práce

Zgorzelec je třetím městem co do počtu obyvatel ve vojvodství jeleniohorském. Ke konci roku 1996 ve městě bydlelo více než 37 tisíc obyvatel. V posledních letech se počet obyvatel zvýšil pouze o necelých půl tisíce osob. Je to výsledek jak snižujícího se přirozeného nárůstu obyvatel, tak i stále menšího přírůstu obyvatel vyplývajícího z migrace. Příkladem této tendence je rok 1996, ve kterém počet živě narozených (351) byl o 1 nižší než počet úmrtí (v roce 1990 až o 111 vyšší), a odliv obyvatel byl o 71 vyšší než příliv lidí do města (v roce 1990 představovalo záporné saldo 23 osoby). Je pozorován vysoký odliv obyvatel do zahraničí.

Z hlediska demografického je Zgorzelec městem mladých. Více než 40 % obyvatel je mladších 29 let. Ve struktuře obyvatel převládá počet v produktivním věku (více než 63 %), téměř každý čtvrtý občan města je v

předproduktivním věku, každý osmý v poproduktivním věku. Na každých 100 osob v produktivním věku připadá téměř 20 osob neproduktivního věku, ze kterých jenom necelých 30 % jsou muži. Obecně ve struktuře obyvatel ve městě mírně převažují ženy - na 100 mužů v roce 1996 připadalo 107 žen. V jednotlivých kategoriích to vychází následovně: do 29 let - mírná převaha mužů, nad 30 let - narůstající převaha žen.

Město Zgorzelec má relativně stálý trh práce. Po několik let se systematicky snižuje stupeň nezaměstnanosti: na konci roku 1993 to bylo 15 %, v roce 1996 12 % a v roce 1997 10,5 %. Průmyslový charakter Zgorzelce a nedaleký průmyslově palivový energetický komplex „Turów“ rozhoduje o struktuře a pracovní aktivitě obyvatel. Téměř každý druhý pracovní aktivní občan města je zaměstnán v průmyslu, 5 % ve stavebnictví, více než 10 % v obchodě, téměř 16 % ve zdravotnictví a sociálních službách, více než 10 % ve vzdělávacích zařízeních a 2 % v hotelích a restauracích.

Hospodářství

Ve městě bylo zaregistrováno 3 072 podnikatelských subjektů, z toho 2 564 jsou fyzické osoby provozující samostatnou podnikatelskou činnost. Téměř polovina registrovaných subjektů provozuje činnost v živnosti „obchod a opravy“ (49,3%). Fungují zde tři tržnice o celkové ploše 3,3 ha, kde je umístěno 1 288 stálých prodejních stánků. Kromě toho je ve městě zaregistrováno 532 maloobchodů. Jsou zde rovněž 4 benzinová čerpadla.

K největším podnikům ve městě patří:

- Továrna na výrobu důlních strojů FAMAGO
- Podnik pletářského průmyslu MIRA
- Podnik oděvního průmyslu WENA
- Podnik automobilové dopravy PKS
- Vodohospodářský podnik stavební
- Veřejné spotřebitelské družstvo SPOLEM
- Družstvo invalidů DELTA
- Oblastní družstevní mlékárna

Kromě toho je ve Zgorzelci zaregistrováno 47 společností se zahraniční účastí, zejména s německým kapitálem.

V posledních letech se dynamicky rozvíjí místní hospodářství - maloobchod a velkoobchod, také služby a řemesla. Je to spojeno s velkým zájmem místního trhu a velkou kupní silou sousedních Němců. Tento poslední činitel rozvoje místního hospodářství bude postupně slábnout, jakmile bude docházet k vyrovnávání cenové hladiny po obou stranách hranice.

Zgorzelec má rovněž poměrně dobře rozvinutou podnikatelskou infrastrukturu v podobě bank a pojišťovacích institucí. Mají zde sídlo:

- pobočka banky Bank Zachodni SA
- pobočka banky Polska Kasa Opieki SA, skupina PeKaO SA
- pobočka banky Powszechna Kasa Oszczędności BP
- pobočka banky Bank Współpracy Regionalnej „Real Bank“
- pobočka banky Bank Staropolski
- Bank Spółdzielczy (Družstevní banka)

Pojišťovací instituce jsou zastoupené:

- inspektorát pojišťovny Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA
- pojišťovna Powszechny Zakład Ubezpieczeń „Życie“ SA
- pobočka pojišťovny Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji WARTA SA
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych - Správa sociálního zabezpečení

Pracuje zde rovněž Evropská banka hospodářských informací - EDB s.r.o.

Bytová výstavba

Ve Zgorzelci se nachází 11 360 bytů, z toho 22,3 % bytů je v komunálním vlastnictví. Průměrná velikost bytu je 3,5 pokoje a 53 m² a je o málo nižší než v jiných městech jeleniohorského vojvodství. Jeden byt je průměrně obydlen 3,16 osobami, průměrně na jednu osobu připadá 18,2 m² užitkové plochy a na jeden pokoj průměrně připadá 0,91 osoby. Tyto ukazatele jsou o něco horší v porovnání s jinými městy jeleniohorského vojvodství.

Střed města tvoří především stará zástavba, která vyžaduje mnoho konzervačně a modernizačně - renovačních zásahů. V roce 1996 byla provedena modernizace tří budov (celkem 10 bytů), z toho do dvou byl zaveden vodovod (7 bytů) a do jednoho kanalizace (3 byty). V 670 bytech byly provedeny renovační práce, rozsah těchto prací nebyl posuzován jako generální oprava.

Rozsah nové bytové výstavby je poměrně skromný. V roce 1996 bylo odevzdáno do užívání 17 bytů, z toho 3 v rámci družstevní výstavby a zbývající v rámci soukromé výstavby.

Komunální infrastruktura

Ve Zgorzelci se rychle rozvíjí síť vodovodní a kanalizační infrastruktury. Ve městě je téměř 65 km vodovodní sítě a průměrná spotřeba vody z vodovodů na jednoho obyvatele je 62 m³. Infrastrukturu doplňuje okolo 56 km kanalizační sítě.

Investiční program komunálního rozvoje předpokládá vytvoření rozvodné kanalizace v celém městě. Část nákladů na tento program je financována z prostředků programu PHARE.

Město má čtyři poštovní úřady a více než 10 tisíc telefonních stanic, to znamená 275 stanic na 1000 obyvatel Zgorzelce. Více než 48 km místních komunikací ve městě má zpevněnou vozovku.

Zdravotnictví a sociální péče

Ve Zgorzelci je na dobré úrovni síť všeobecného zdravotnictví. Tvoří ji pět oblastních zdravotních středisek, 2 odborná pracoviště (stomatologická a protituberkulózní), 2 odvykací poradny (protidrogová a anonymních alkoholiků) a rehabilitační středisko pro děti a dospělé. V tomto středisku se provádí rehabilitace pacientů po úrazu mozku, zlomeninách páteře, při roztroušené skleróze a akutních a chronických poruchách nervové soustavy a dětských mozkových obrnách. Specializované dětské středisko má celostátní rozsah a je k dispozici 24 míst včetně míst pro doprovod dětí. Základem léčby je fyzikální terapie. Městská nemocnice má k dispozici 363 lůžek a síť zdravotních středisek doplňují dvě závodní zdravotní střediska (FAMAGO, PKS).

Ke konci roku 1996 ve zdravotních střediscích ve Zgorzelci pracovalo 63 lékařů, 9 stomatologů a 334 zdravotních sester. Ve Zgorzelci jsou dvě zdravotní veterinární střediska a 8 lékáren. Systematicky se zlepšuje sociální pomoc pro občany města. Ve Zgorzelci fungují dvě střediska sociální péče (městské a obecní), dva domovy sociální péče a útulek pro bezdomovce „BRATRA ALBERTA“.

V roce 1996 různých forem sociální pomoci využilo 1 328 osob, z toho 161 obdrželo pravidelné sociální příspěvky a 995 osob jednorázové příspěvky. Většina účelových prostředků byla určena na potraviny, palivo, ošacení, náklady na léky a léčbu, obědy ve školách a na výdaje spojené s pohřbem.

Školství

Nejmladší občané Zgorzelce mají k dispozici více než 1000 míst v mateřských školách a 83 míst ve 2 jeslích. Od dubna 1997 jsou mateřské školy samostatnými městskými rozpočtovými organizacemi. Ve městě je 5 základních škol, které navštěvuje 4,5 tisíce žáků. Mládež s hudebním nadáním se může vzdělávat ve Státní hudební škole už od první třídy základní školy.

Zgorzelec má dobře rozvinuté střední školství. Ve městě je Sdružení škol liceálního typu, v rámci tohoto sdružení s 50letou tradicí působí Liceum bratří Śniadeckých. Síť odborných učilišť tvoří dvě odborná učiliště s možností širokého výběru vzdělání (stavebnictví, strojírenství, technologie potravin, ekonomie). Energeticko - hornické učiliště vzdělává především potřebné kvalifikované pracovníky pro blízkou elektrárnu a důl „Turów“. Je zde střední zdravotní škola a zemědělské učiliště, které vzdělává pracovníky pro potřeby potravinářství, zemědělství a zahradnictví.

Celkem na středních školách studuje více než 5 000 žáků a posluchačů a každým rokem absolvuje tento druh studia okolo 1 300 absolventů. Městskou síť vzdělávacích institucí doplňují: dvě výchovně vzdělávací střediska, oblastní pedagogicko-psychologická poradna a Cech rozličných řemesel, nabízející řemeslníkům atraktivní doškolovací program. Zvyšování kvalifikace umožňují rovněž střední školy, které pořádají pomaturitní studium pro práci mimo jiné v administrativě, informatice a ve fyzikální terapii.

V říjnu 1996 ve Zgorzelci zahájilo svoji činnost, v dějinách města první, Středisko vysoké školy - konzultační středisko Wroclawské univerzity, která formou dálkového studia vzdělává studenty v oblasti práva a administrativy.

Kultura a sport

Úlohu tvůrce a iniciátora kulturního života ve městě plní Městský kulturní dům. V tomto kulturním středisku se uskutečňují divadelní představení, koncerty, výstavy a literární setkání. Středisko nejenom organizuje různé akce pro občany, ale vytváří také podmínky pro činnost různých sekcí, divadelních klubů, literárních kroužků a podobně.

Od roku 1945 v „Divadle zhořelecké země“ se do současné doby uskutečnilo 120 premiér, které vidělo více než půl milionu diváků. Od začátku sedmdesátých let jsou ve Zgorzelci pořádána Amatérská setkání divadla jednoho herce (v Polsku známá pod názvem OSATJA). Od roku 1992 při Městském kulturním domě pracuje rovněž Dětské divadlo pohádky, jehož herci jsou žáky zdejších škol.

Tradičně velký podíl při šíření kultury po mnoho let mají místní orchestry a hudební soubory, hlavně před mnoha lety působící Symfonický orchestr, Orchester přátelství, Rytmický kvintet „Piotruś“, řecké instrumentálně vokální soubory „Mycky - Doe“ a „Květy Akropole“. V roce 1989 zahájil svoji činnost Mládežnický orchestr mandolinistů, od počátku spolupracující s německými hudebníky. Do konce roku 1996 orchestr uspořádal více než 150 koncertů, z toho mnoho v zahraničí (Německo, Francie).

V roce 1997 města Zgorzelec a Görlitz vytvořila první společnou kulturní instituci Kancelář kulturně - informační. Kancelář zorganizovala kromě jiného zahradní slavnost „My, děti Nisy“.

Důležitou úlohu v kulturním životě města hrají skupiny tvůrců: Literární klub „Inspirace“, který každým rokem organizuje „Polská literární setkání“, klub zhořeleckých výtvarníků, který spolupracuje s německými výtvarníky při organizování výtvarných výstav v plenéru a ve výstavních sálech. Pracuje Diskusní filmový klub „PoZa“. atd. Po mnoho let důležité místo v kulturním životě města má Hornický kulturní dům „Kubus“ a zejména tam působící „Dechový orchestr“.

Město má svoje místní televizní vysílání, rozhlasovou stanici, tři týdeníky (Lužice, Nové Lužice a Kurýr), velké množství knižních svazků je soustředěno ve dvou knihovnách (městské a pedagogické), je zde jedno kino (Grunwald).

Mnoho let je důležitým integračním činitelem společenství ve městě sport a rekreace. Občané Zgorzelce mají možnost využívat 6 středisek, mezi kterými dominující úlohu hraje od roku 1975 Městské středisko sportu a rekreace

(MOSiR). Každým rokem pořádá několik desítek akcí, jako například přespolní běhy „Uvitání jara“, „Ke slunci“, „Zlatý list“, slavnosti - například „Loučení s létem“, které se každoročně zúčastní na stadionu mnoho tisíc obyvatel. Významným místem Zgorzelce je Sportovní centrum Dolu hnědého uhlí „Turów“ s krytým bazénem, fitcentrem a sportovní halou. Sportovní úspěchy ve městě dosahují především družstva v košíkové ze Sportovního klubu „Turów“, atleti ze Školního sportovního klubu „Osa“ a fotbalisté Městského sportovního klubu „Nysa“. Stálíci ve sportovním kalendáři je rovněž Amatérská liga košíkové a odbíjené.

Turistický ruch a rekreace

Zgorzelec je město s velkými možnostmi rozvoje turistiky. Turisté zde mohou navštívit místní farní kostely, mezi jinými kostel sv. Bonifáce, který byl postaven v letech 1929 - 1930 jako posádkový kostel farnosti sv. Kříže v Görlitz, kostel svaté Barbory a svatého Józefa řemeslníka. Tento kostel se skládá ze dvou částí, dolní a horní. V horní části jsou instalovány 27 pišťalové mechanické varhany z druhé poloviny 19. století, přenesené z kostela v Zatoniu.

Ve městě převládá tranzitní turistika. Základnu tvoří mimo jiné hotel „Pod orlem“ (U Orla) se 151 lůžkem, podnikový hotel KWB „Turów“ s 20 lůžky. Možnosti ubytování nabízí rovněž Dům turisty a hotel při sportovním středisku KWB „Turów“. Ve městě jsou tři restaurace (Pod Orlem, Europa a Arkadia), dvě kavárny (Pod Orlem a El Greco), dva kluby (Palace a Kubuś) a čtyři bary (Cent, Gastronomiczny, Kalifornia a Łużyczanka). Velké rekreační možnosti nabízí rekreační středisko vodních sportů „Witka“ v Niedowie, které je vzdáleno od Zgorzelce 12 km směrem na Bogatyniu.

Životní prostředí

Zgorzelec leží v centru tzv. „Sírového trojúhelníku“, kde v posledních letech nastala obrovská koncentrace energetických emisí, které vznikají při spalování hnědého uhlí v německých a českých elektrárnách a v Elektrárně Turów. V roce 1983 byl Zgorzelec připojen do turošovské ekologické oblasti ohrožení. Zavření Hirschfelde, důsledná realizace programů ekologické rehabilitace elektrárny, plynifikace za účelem vytápění účinně snížily stupeň

přeshraničního znečišťování. V rámci tohoto programu je modernizována městská teplárna (výměna roštových kotlů na fluidní) a místní lokální kotelny (výměna tuhého paliva na plyn). Zlepšení ovzduší ve městě dokazují měření středně ročního znečištění z roku 1995: Spad prachu - $70 \text{ g/m}^2/\text{rok}$ a SO_2 - $35 \mu\text{g/m}^3$. V roce 1989 činily tyto hodnoty $182 \text{ g/m}^2/\text{rok}$ a $202 \mu\text{g/m}^3$.

Na základě rankingenu obce Zgorzelec, provedeného ke konci roku 1995 Hlavním inspektorátem celostátního prostředí, byl Zgorzelec začleněn do IV. kategorie obcí. V této kategorii mohou koncentrace škodlivin krátkodobě překročit povolené hygienické limity, pokud jsou místního charakteru nebo se vztahují pouze na jedno zkoumané kritérium.

Vodní hospodářství patří mezi složité problémy ve městě. Účinnými kroky pro dosažení II. třídy čistoty vody po celé délce Lužické Nisy jsou čistička odpadních vod ve Zgorzelci s kapacitou téměř $17,5$ tisíc m^3 za 24 hodin, zprovoznění čističky pro Liberec a Frýdlant v Čechách, zlepšení hospodaření s vodou a odpady v Elektrárně Turów a v Dole Turów. Hlavním ekologickým problémem města je odkaliště usazenin v Jędrzychowicích (tzv. Diabla Góra - Čertová hora), kde se od roku 1976 skladují odpady ze zhořelecké čističky. V polovině roku 1997 se začala stavět Stanice koncentrace a odvodňování usazenin jako první etapa při utilizaci komunálního odpadu a v další etapě je v plánu na území vojvodství jeleniohorského výstavba kompostárny pro město a obec Zgorzelec. Je to největší ekologická investice pro město, spolufinancovaná z prostředků Programu PHARE.

Zgorzelec je v regionu známý osvětovou a výchovnou aktivitou ve prospěch životního prostředí. Ve městě působí kromě jiných Nadace ochrany životního prostředí pro Zgorzelec a Bogatyni a místní lokální agentura ekologické organizace „Pro natura“.

Hlavní rozvojové záměry města

Nyní jsou realizované nebo v nejbližší době budou zahájené následující důležité investiční předsevzetí:

- 1./ Stavba stanice zahušťování a odvodňování usazenin, která je I. etapou stavby Závodu komunálních odpadů a stabilizace splaškových usazenin v Jędrzychowicích. Aktuálně je to největší ekologická investice ve městě. Má rovněž velký význam z hlediska tvoření nových pracovních příležitostí. Veškerá dodávka zařízení je

financovaná z fondu PHARE. Zakončení stavby je plánováno ke konci III. čtvrtletí 1998.

- 2./ Výstavba kanalizační sítě ve čtvrti Ujazd. Část nákladů bude financována z fondu Programu PHARE, z prostředků obce budou hrazeny mzdy pracovníků.
- 3./ Modernizace městské teplárny
- 4./ Změna systému vytápění (nová instalace a síť) v Městském kulturním domě - část nákladů bude financovaná z prostředků Národního fondu ochrany životního prostředí.
- 5./ Obnova a ozdravení zhořeleckého starého města na základě projektu mezinárodního architektonického konkurzu European IV.
- 6./ Výstavba nového centra služeb a administrace na Wzgórz Garncarskim (Hrnčířském vrchu).
- 7./ Stavba Staroměstského mostu.

Hlavní rozvojové záměry města v rámci Euroregionu Nisa

Město Zgorzelec je členem Sdružení polských obcí Euroregionu Nisa, které je součástí Euroregionu Neisse - Nisa - Nysa.

V rámci této příslušnosti bylo realizováno a realizuje se mnoho různorodých záměrů, především ve spolupráci se sousedním městem Görlitz, ležícím na druhé straně Lužické Nisy. Byla jmenována společná koordinační komise pro spolupráci měst Zgorzelec - Görlitz. Z obsáhlého výčtu uskutečněných i plánovaných záměrů uvádíme:

- Společná autobusová linka (od roku 1991) mezi centry obou měst a autobus ze Zgorzelce do obchodních center umístěných na okraji Görlitz.
- Polsko - německá mateřská škola v Görlitz.
- Orchestr mandolinistů, který vystupuje s německými sólisty.
- Zpracování dvojjazyčné brožury „Investujeme do budoucna“ (Investiren in die Zukunft), která bude vydána na začátku roku 1998.
- Pravidelná setkání polsko-německé skupiny žen za účelem společného studia jazyků, poznávání kultury, tradic a obyčejů.
- Společná setkání Rady seniorů z Görlitz s Radou sdružení nemocných a postižených.

- Činnost Kulturně - informačního střediska ve Zgorzelci, kromě jiného distribujícího vstupenky do Hudebního divadla a do Stadthalle v Görlitz.
- V Görlitz vychází týdeník „Wochenkurier“ v polsko - německé verzi s články z obou měst.
- Cyklická školení pro pracovníky samospráv, která se střídavě uskutečňují v Görlitz a Zgorzelci za účelem výměny zkušeností a vzájemného poznání struktur a kompetencí.
- Kontakty mezi městskými knihovnami.
- Prezentace obou měst na Internetu na společné adrese.
- Plenéry za účasti polských a německých umělců.
- Koordinace plánů revitalizace obou starých měst.
- Výměna informací o stavu znečištění obou měst.

Při příležitosti 925.výročí měst Městské rady na slavnostním zasedání podepsaly 27.dubna 1996 společnou deklaraci a dodatek ke „Smlouvě o spolupráci“ z roku 1991. Byly jmenované čtyři pracovní skupiny zabývající se touto spoluprací.

Důležité adresy pro návštěvníky města - Zgorzelec

	Adresa	Telefon
Úřady, instituce		
Úřad města	ul. Domańskiego 7	77 56 604-09
Úřad obce	ul. Kościuszki 70	77 56 601-03
Finanční úřad	ul. Domańskiego 7	77 52 219
Polská telekomunikace a.s.	ul. Pułaskiego	77 52 310
Oblastní poštovní úřad	ul. Pułaskiego 15	77 52 116
Oblastní pracovní úřad	ul. Mickiewicza	77 55 605
Oblastní velitelství policie	ul. Pułaskiego 14	77 52 155
Oblastní velitelství hasičů	ul. II AWP	77 51 145
Oblastní soud	ul. Armii Krajowej 104	77 52 036
Oblastní prokuratura	ul. Armii Krajowej 104	77 52 067
Správa sociálního zabezp.	Ul. Warszawska 1	77 56 683
Peněžnictví		
Bank Zachodni a.s. oddělení Zgorzelec	ul. Wolności 10/11	77 52 087

Bank PKO a.s.	ul. Wolności 3	77 56 262
PZU S.A. Všeobecný pojišťovací ústav a.s.	ul. Warszawska 51	77 58 678

Hotely a penziony

„Pod Orlem“	ul. Warszawska 17	77 52 801
„Arkadia“	ul. Daszyńskiego 75	77 13 217
„Cent“	ul. Staszica 2	77 51 040
„Gastronomiczny“	ul. Daszyńskiego 72	77 56 240
„Kalifornia“	ul. Staszica 2	77 52 057
„Łużyczanka“	ul. Konarskiego 22	77 58 393
Hotel „Pod Orlem“	ul. Warszawska 14	77 52 453
„Joltur“ Středisko turistických služeb a ubytování	ul. Warszawska 14	77 54 597
Správa bytu		
Podniku KWB „Turów“	ul. Trauguta 77a	77 52 661
Dom Turysty (turist. ubyt.)	ul. Partyzanów 2	77 52 639
Motel u sportovního centra	ul. Maratońska 1 a	77 55 011

Důležité telefony

Rychlá záchranná služba	999
Policie	997
Hasiči	998
Městská policie	77 52 400
Pohotovostní plynárenská služba	77 56 878
Silniční odtahová služba	77 56 217
Radio Taxi	919
Informace o autobusových spojích	77 52 624
Telefonické informace	913

Tabulková část

	<i>Jablonec n/N</i>	<i>Bautzen</i>	<i>Zgorzelec</i>
Rozloha			
Rozloha v km ²	31	43	16
Obyvatelstvo			
Počet obyvatel	46219	43890	36665
z toho: ženy	24125	23056	18951
ženy na 100 mužů	109	111	107
Hustota obyvatelstva na 1 km²	1491	1016	2292
Průměrný věk (v letech)			
celkem	37,1	40,3	35,9
muži	35,4	37,8	33,4
ženy	38,6	42,5	37,3
Obyvatelstvo podle věku v %			
celkem			
0-14 let	18,0	16,0	19,1
15-64 let	69,3	68,5	71,4
65 let a více	12,7	15,5	9,5
muži			
0-14 let	19,1	17,3	20,2
15-64 let	70,9	72,1	72,2
65 let a více	10,0	10,6	7,6
ženy			
0-14 let	16,9	14,8	18,1
15-64 let	67,8	65,3	70,7
65 let a více	15,3	19,9	11,2
Obyvatelé v neprodukt. věku na 100 osob v produkt. věku	52,5	45,9	57,8
Přirozený pohyb			
živě narození na 1000 obyvatel	9,8	6,7	9,5
zemřelí na 1000 obyvatel	10,2	10,9	9,5
přirozený přírůst. na 1000 obyv.	-0,4	-4,2	-0,03
Živě narození na 1000 žen ve věku 15-45 let	41,8	31,8	41,4 a)
Kojenecká úmrtnost (na 1000 živě narozených)	0,0	0,0	11,3
a) ve věku 15-49 let			

	<i>Jablonec n/N</i>	<i>Bautzen</i>	<i>Zgorzelec</i>
Sňatky na 1000 obyvatel	5,8	4,2 a)	4,8
Sťahování obyvatel (včetně zahraničí)			
přistěhovalí na 1000 obyvatel	12,8	37,3	11,4
vystěhovalí na 1000 obyvatel	12,8	52,8	13,3
saldo migrace na 1000 obyvatel	0,0	-15,5	-1,9
Bytový fond		b)	
Obydlené byty	17537	18996	11360
Místnosti d)	44819	78671	39385
Užitková plocha bytů v m ²	771888	1357334	651218
Užitková průměrná plocha			
- 1 bytu v m ²	44,0	65,1	57,3
- bytu na 1 osobu v m ²	16,9	30,0	18,2
Prům. počet osob na 1 místnost	1,0	0,6	0,9
Prům. počet osob na 1 byt	2,6	2,2	3,2
Byty odevzdané do užívání			
Byty celkem	18	266 c)	17
z toho: v soukr. výstavbě	18	92	14
Místnosti d)	73	888	87
z toho: v soukromé výstavbě	73	350	73
Užitková plocha bytů v m ²	2233	20038	1839
z toho: v soukr. výstavbě	2233	7901	1507
Prům.plocha bytu m ²	124	75	108
z toho: v soukromé výstavbě	124	86	108
Spoje			
Poštovní instituce	7	3	4
Telefonní účastníci (soukrom.)	14622	.	10057
Telefon. účastn. na 1000 obyv.	316,0	.	274,3
Délka místních silnic s pevným povrchem v km	204	103	48
a) uzavřené v Bautzen b) 30.09.95 c) byty v nových a rekonstr. budovách d) Jablonec nad 8m ² , Zgorzelec nad 4m ² , Bautzen nad 6m ²			

	<i>Jablonec n/N</i>	<i>Bautzen</i>	<i>Zgorzelec</i>
Kultura			
Knihovny	8	2	3 a)
Počet svazků ve veřejných knihovnách v tisících	166	349	106
na 1000 obyv.	3597	7943	2878
Čtenáři celkem	5297	15709	5861
na 1000 obyvatel	114,5	358	159,9
Počet výpůjček v tisících	218,0	563	128,6
na 1 čtenáře	41,2	36	21,9
Kina	3	1	2
Místa v kinech na 1000 obyvatel	22,1	13,6	11,2
Muzea a galerie	2	6	-
Návštěvníci muzeí a galerií v tis.	31	50,9 b)	-
Divadla	1	1 c)	-
Místa v divadlech na 1000 obyv.	14,6	14,6	-
Ochrana zdraví a sociální péče			
Školky, jesle a družiny			
Počet celkem	40	22 d)	13
Místa celkem	2735	2457	1135
z toho místa ve:			
jeslích	55	46	125
školkách	1 549	1280	1010
družinách	1 131	1131	.
Učitelé a vychovatelé	148	232	78
Lékárny	5	10	6
Počet lékáren na 10 tis. obyv.	1,1	2,3	1,6
Lůžka v nemocnicích:			
celkem	329	578	363
na 1000 obyvatel	7,1	13,0	9,9
Lékaři medicíny			
celkem	84	196	63
na 1000 obyvatel	1,8	4,5	1,7
z toho:			
internisti	17	20	.
gynékológové	13	10	.
pediatři	23	14	.
chirurgové	13	21	.
a) vč.poboček b) jen muzeí			
c) vč.samostatné loutkové scény d) k 31.12. 1996			

	<i>Jablonec n/N</i>	<i>Bautzen</i>	<i>Zgorzelec</i>
Lékaři zubní			
celkem:	27	44	9
na 1000 obyvatel	0,6	1,0	0,2
Zdravotní sestry			
celkem	261	.	334
na 1000 obyvatel	5,6	.	9,1
Osoby požív. sociální péči			1328
Osoby pobír. stálou podporu	512	996 a)	161
Výplaty jednorázové (cílové)	2513	367 b)	995
Trestná činnost a dopravní nehody			
Zjištěné trestné činy	1778	4996	2769
z toho v % celkem:			
krádeže a krád. s vloup.	71,8	61,3	34,3
hospodářská kriminalita	7,4	0,4	5,4
Dopravní nehody a kolize	1092	400	78
z toho hlavní příčiny v % :			
nepřiměřená rychlost	31,0	16,8	30,8
nesprávné předjíždění	1,8	5,2	23,1
pod vlivem alkoholu	6,1	6,0	12,8
Dopravní nehody s usmrcením nebo zraněním osob	20	250	.
Příjmy			
Průměrná měsíční odměna v dolarech (hrubý příjem)	324 c)	2345 d)	289
z toho: výrobní činnosti	310	2294	256
stavebnictví	335	2413	251
Nezaměstnanost			
Nezaměstnaní celkem	289	3476	1836
z toho: absolventů škol v %	19,4	.	.
Nezaměstnaní na 1 volné místo	0,8	30,0 e/	1836,0
Míra nezaměstnanosti v %	1,1	17,1 e/	12,5
a) životní výpomoc b) pomoc při mimořádných životních situacích c) okres celkem d) roční prům. svobodného státu Sasko e) expozitura Bautzen (bývalý okres Bautzen)			

	<i>Jablonec n/N</i>	<i>Bautzen</i>	<i>Zgorzelec</i>
Hospodářské subjekty (podle Evropského rozřídění činností)	7395	1174 a)	3072
z toho:			
zemědělství a lesnictví (A) b)	35	12	10
hornictví (C)	-	.	2
výrobní činnost (D)	1507	131	176
zásobování el. energií, plynem a vodou (E)	7	5	3
stavebnictví (F)	1034	147	223
obchod a opravy (G)	2265	399	1515
doprava, spoje (I)	303	64	336
správa nemovitostí (K)	1099	205	361
výchova (M)	87	9	30
ochrana zdraví, soc. péče (N)	132	4	84
jiné služby (O)	557	80	186
Struktura hospodářs. subjektů (bez samostatných zemědělců)			
Dle vybraných právních forem:			
státní podniky	8	4	4
v % organizací celkem	0,1	0,0	0,13
družstevní	33	7	14
v % organizací celkem	0,4	1,0	0,46
akciové společnosti	40	.	1
v % organizací celkem	0,5	.	0,03
společn. s ručením omezeným	665	204	92
v % organizací celkem	9,0	17,0	3,0
fyzické osoby a zahr. podniky (bez tuzemských společností)	6338	946	2564
v % organizací celkem	85,7	80,0	83,5
Zemědělství			
Využívání půdy v ha:			
plocha celkem	3138	3791	1587
z toho:			
zeměděl. plocha celk.	926	2558	636
orná půda	162	2209	487
sady	1	13 c)	9
louky a pastviny	487	309	140
lesy a lesní půdy	1203		51
a) rok 1994			
b) bez soukromě hospodařících rolníků			
c) pouze zahrady			

	<i>Jablonec n/N</i>	<i>Bautzen</i>	<i>Zgorzelec</i>
Komunální hospodářství			
Délka sítě v km			
- vodovodní	186	173	65
- kanalizační	126	154	56
Počet domů s přípojkami			
- vodovodní	5240	4800	2303
- kanalizační	3391	4350	1955
Spotřeba vody z vodovodu v domácnostech v tis. m ³	2226	2264	2293
na 1 obyvatele v m ³	55	52	62
Odběratelé elektrické energie	23207	24064	.
z toho: domácnosti	19512	21684	11690
Spotřeba el. energie v domácn.: v MWh	55726	.	21186
na 1 obyvatele v kWh	1206	.	576,5
na 1 odběratele v kWh	2856	.	1817,1
Turistika			
Objekty	25	16 b)	a) 10
z toho : celoroční	22	16 b)	8
Lůžková kapacita	788	1028	463
z toho: celoroční	772	1028	433
Počet hostů	18737	37487	34867
z toho: zahraniční turisté	11107	1902	13248
Počet přenocování	53483	116337	30147 c)
<p>a) v okrese 1.10.95 - 30.9.96 b) zařízení s více než 8 lůžky, červenec 1996 c) v ostatních objektech</p>			

	Jablonec n/N	Bautzen	Zgorzelec
Maloobchodní ceny vybraných druhů zboží a)	Kč	DM	Zl
Maso vepřové s kostí 1 kg (pečené)	139,02	11,90	-
Maso hovězí bez kostí 1 kg (zadní)	128,68	8,44 b)	13,90
Šunka vepřová vařená 1 kg	168,01	10,20	18,00
Vejce slepičí 1 ks	2,93	0,25	0,30
Sýr (eidam)	107,17	14,13	-
Máslu čerst. (82,5% tuku) 250 gr	24,49	1,86	2,73
Rýže 1 kg	21,09	3,88	2,50
Chléb pšen./žitný 600 gr	9,44	1,60	1,20
Houska pšeničná 200 gr	6,26	0,98	-
Cukr krystal bílý 1 kg	19,53	1,76	2,50
Čokoláda mléčná 100 gr (tuzems.)	14,49	0,97	2,20
Bonbóny v čokoládě 400 gr	-	4,09 c)	-
Pomeranče 1 kg	26,67	3,01	3,50
Banány 1 kg	22,63	2,45	2,90
Brendy 700 ml	161,80	12,59	55,00
Sekt 700 ml	93,89	6,83	8,50
Pivo světlé 10° v lahvi 0,5l	6,52	1,02	2,10
Čaj černý (porcovaný) 20ks/1,5 g	8,03	4,45	3,26
Káva standard mletá 250 gr	48,10	8,94	5,76
Cigarety 20 ks	30,16	5,00 d)	3,80
Polobotky dámské celoroční 1 pár	906,23	85,96	80,00
Polobotky pánské celoroční 1 pár	1085,33	130,59	86,00
Kávovar 1 ks	1028,74	64,67	82,50
Žehlička elekt. napař. 1000 W 1 ks	449,80	83,07	185,00
Fén na vlasy bez přísl. 1 ks	570,68	29,54	39,90
Ruční mixér 1 ks	1156,95	51,60	151,00
Prášek na praní 600 gr	35,21	4,36	3,80
Benzín speciál 1 l (91 OKT.)	20,99	1,61 e)	1,51
Benzín bezolovnatý 1 l (Natural)	21,34	1,66	1,46
a) prům.ceny Sasko 09/97, prům.ceny ČR 12/96 b) s kostí na vaření c) ovocné bonbóny d) 19 kusů e) SUPER - 95 oktan			
Kurs čs koruny k 31.12.1996 (ČNB - střed)	1 DM = 17,574 Kč 1 USD = 27,332 Kč 1 Zl = 9,294 Kč		

ŠKOLSTVÍ A VÝCHOVA

Jablonec nad Nisou

	Počet škol 1996/97	Počet učitelů 1996/97	Počet žáků 1996/97	Počet absolventů 1995/96
Základní školy	15	365	4899	158
v tom: třídy 1-4	-	-	2269	-
5-9	-	-	2630	158
Gymnázia	3	69	808	98
Odborné školy	10	247	2588	1169
v tom:				
střední učiliště	1	24	527	182
integrované střední šk. a)	2	69	907	618
střední a pomaturitní	7	154	1154	369
Školy celkem	28	681	8295	1425

Bautzen

Všeobecně vzdělávací školy	20	569	8722	891
z toho:				
základní školy (1.-4.třída)	7	137	2288	-
střední školy (5.-10.třída)	6	147	2334	451
gymnázia (5.-12.třída)	4	207	3501	385
zvláštní školy (1.-10.třída)	3	78	599	55
Školy pro přípr. na povolání	23	169	4631	1247
v tom:				
učňovské školy	3	89	3246	866
odborné školy	7	39	519	95
vyšší odborné školy	1	1	72	42
odborná gymnázia	2	25	274	81

Zgorzelec

Základní školy	7	218	4492	638
Gymnázia	1	28	582	167
Odborná učiliště	5	70	1512	503
Střední a pomaturitní školy	20	109	2912	622
Školy celkem	33	425	9498	1930

a) integrovaná střední škola poskytuje vzdělání v učebních oborech i oborech středních odborných škol s maturitou

Města v Euroregionu Neisse - Nisa - Nysa Jablonec nad Nisou - Bautzen - Zgorzelec

Vydává:

Městský úřad Jablonec nad Nisou

Zpracoval:

Český statistický úřad - oddělení Liberec

Český statistický úřad - oddělení Jablonec n.N.

Statistický úřad svobodné země Sasko Kamenz

Vojvodský statistický úřad Jelenia Góra

Redakční rada:

Kazimierz Żurawski, Ladislav Knap, Ullrich Eichler, Slawomir Banaszak,
Regine Fiedler, Ludmila Hrnčířiková, Helena Pešíková, Anna Jakulska,
Birgit Scheibe.

Překlady:

Luboš Příhoda - Bautzen, Stanislav Martynek - Zgorzelec

Grafická a typografická úprava

Jiří Chalupa, Stanislava Riegerová

Vytiskla Tiskárna Tomášek, s.r.o., Růžodolská 18, Liberec 11